

Нова Думка

ISSN 0351-3181

BROJ
ЧИСЛО 248

GODINA
ПОК LIV

4/2025

MIKLUŠEVCI 2025. МИКЛОШЕВЦИ

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ПЕТРОВЦИ НА 46. ЖАТОВИХ ШВЕТОЧНОСЦОХ У ЦЕРНИ

У шветочним дефілеу през Церну

Председатель Дружтва зоз танечніцями мексичких танцох

У організації КУД-а „Томислав“ зоз Церни, а под покровительством Општини Церна и Вуковарско-сримскей жупанії, од 11. по 20. юлий отримана 46. Манифестация „Жатових шветочносцох“. То найважнейша культурно-уметніцка манифестация котра ше у Церни отримує од 1977. року. Пошвєцена є закончованю жатових роботох, а коруна шветочносци бул дефіле под назву „Од шатви по жатву“, на котрим участвовали коняніки, свадзебни кочи, машини зоз котрима ше робело у жатви, трактори, трешки. У шветочним дефілеу спомедзи 12 дружтвох, од хторих єдно було и зоз Мексика, участвовало и КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох. Петровчанє ше 20. юлия на велькей бини у парку представели зоз „Венчиком руских народних танцох“, а вельочислена публіка их наградзела зоз вельким аплаузом. Медзи наступами приключел ше и ансамбл зоз Мексика хтори ше представел зоз танцими своего краю. На концу програми шицки учашніки и госци могли уживац у спектакуларним огньомету котри порихтали организаторе. Туристична заєдніца організовала штанди КУД-ох, екологічни продукти польодїлства, продукти з вина, традиційних и уметніцких ремеслох. После програми шицки учашніки пошли на вечеру, а познейше и на концерт тамбуrowого составу котри ше отримовал под шатром на школским стадиону.

Венчик руских танцох

Друженє зоз другима учашніками

Звонко Костелник, проф.

“NOVA DUMKA”

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428–342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Certis d.o.o., Cerna

Naklada: 600 primjeraka

“НОВУ ДУМКУ”

Видава: Союз Русиных РГ

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За издавателя: Дубравка Рашлянин

Редакция: Вуковар, Ради Европи 93

Тел. / факс: 032 428–342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкуе: Цертис д.о.о., Церна

Тираж: 600 прикладніки

Tiskano – Друковане
Kolovoz – Август / 2025

Cijena
Цена

1,33 €

Rukopisi se ne vraćaju.
Objavljeni prilozi se honoriraju.

Рукописи ше не враћаю.
Обявени прилоги ше гонорују.

SADRŽAJ - ЗМИСТ

КУД „Яким Гарди“ Петровци на 46. Жатвових шветочносцох у Церни - Звонко Костелник	2
Пре людзох и за людзох - Лю. Гаргай	4
Отримани Летни школи руского языка и култури	
за основну и штредню школу у Ораховици - Звонко Костелник	6
Стретнуце приятельох Тойшичи 2025. - Звонко Костелник	9
КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох учествовало на 64. Фестивалу рускей култури „Червена ружа“	
- Звонко Костелник	10
Миклошевчанє наступели на „Червеной ружы“ - Леся Мудри	11
Одроснул на Грабику, бавел ше на Саболовой бари, а нєшка успишно водзи Хлопску шпивацку групу КУД-а „Яким Гарди“ зоз Петровцох - Агнетка Балатинац	12
Нашо християнски швета — нєрухоми швета (5. по 8. мешац) - о. Владимир Седлак	14
Отримана манифестация „Миклошевци 2025.“ - Леся Мудри	16
Петровске КУД „Яким Гарди“ наступело на 45. „Коцурскей жатви“ - Вера Зелинац	19
Так блізько, а так далєко / Воно и я - Яким	19
Швет з угла младого уметника - Иван Лікар	20
Парламент у Букурешту привитал 18. Шветови конгрес Русиных/Руснацох/Лемкох - Наталия Гнатко	22
Отримане I зашеданє Шветовой ради русинскей младежи - Иван Лікар	23
Svadbene pjesme Rusina između rituala i pozornice - Ana Bučko	24
Što kada je djetetu dosadno? - Helena Timko Tot	25
Дигіталне лето — кед слунко лєм за екранами - Лили Су	26
Цена престижу - Давид Морган	27
Вибор вина гу одредзеним єдлом - Томислав С. Кетелеш	28
Шлівка, хасновита и здрава овоц - Антун Гарди	29
Декедишні валалски бонтон - Томислав Рац	30
К О Н К У Р С	31
NK Rusin spreman za novu sezonu - Hrvoje Zagorac	31

Насловни бок: Звонко Костелник - Миклошевци 2025. КУД „Яким Говля“

Остатні бок: Звонко Костелник – Младежска Летна школа руского языка у Ораховици

UREDNIŠTVO: Vera Zelinac (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš Magoč, Lesya Mudri, Ivan Ljekar, Tomislav Rac

SAVJET UREDNIŠTVA: dr. sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, vl. Vladimir Sedlak

LEKTORI: Marija Vulić (rusinski jezik), Andreja Magoč (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Na zahtjev Saveza Rusina RH s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-I), „Nova dumka“ je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА: Вера Зелинац (главна и одвичательна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш Магоч, Любица Гаргай, Леся Мудри, Иван Лікар, Томислав Рац

СОВИТ РЕДАКЦИЈІ: д.ф. н. Оксана Тимко Дітко (предсидателька), Маріяна Джуджар, о. Владимир Седлак

ЛЕКТОРЕ: Мария Вулич (руски язык), Андрея Магоч (горватски язык)

Друкованє помага Совит за национални меншини Републики Горватскей.

На вимаганє Союзу Русиных и Українцох Републики Горватскей з Ришеньом Министерства информованя Републики Горватскей од 15. януара 1992. року (УЧ. 523—92—І) „Нова думка“ уписана до евиденції явних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источно и становиско редакції лебо видавателя.

ПРЕ ЛЮДЗОХ И ЗА ЛЮДЗОХ

Розгварка зоз заменіком начальніка Општини Богдановци дипломованим економистом
Ярославом Медешом

У просторе петровскей библиотеки

***Того року на локальних виберанках Петровчане Вас ознова вибрали за заменіка начальніка Општини Богдановци. Кед ше не спредедам то Вам по пияти раз же сце достали довириє гласацох. У чим тайна?**

Думам же найважнейше того же ше розумиме и же я давно похопел же я ту пре людзох, а не вони пре мне. Водзи ме идея же бим служел людзом. Способ комуникації думам же добри. У уряду сом у валале. Уряд Месного одбору по Отецественой войны углавним бул празни. Ту и там дахто до нього пришол. Я спочатку ишол робиц до Богдановцох. Вец сом ше виборел же бим пондзелками бул ту. После корони сом у догварки зоз начальніком остал робиц ту у валале же бим бул людзом доступни и на розполаганю. У уряду сом од пондзелку до пиятку, але ми не маме роботни час, та зме и през викенд людзом на розполаганю кед дакому дацо треба. Мой мото „Пре людзох и за люд-

зох“. Мотивация ми буц ту за других. А и резултати ту.

***Можеце нам побліжей потолковац цо Ваша работа?**

Мою роботу би ше могло подзеліц на вецей часци. Постої работа у уряду. Поведзме од седем до петнац годзин, гоч дакеди мушим и пойсц до Богдановцох на бешеду зоз начальніком, або до Вуковару, Винковцох, дакеди аж и до Загребу по дакей роботі. Тота работа у уряду вязана за ділокруг роботи нашої општини. Перше препатрам електронску пошту, а вец робим друге, помагам людзом коло рижних стварох, комуникуєм и сотрудзуєм зоз начальніком, прочалніком, секретарку, кніжководительку, зоз комуналним редаром, Месним одбором, з управительом теметова, сотрудзуєм у проекту „Зажадай“, потим зоз нашим парохом, зоз председателями здруженьох, начальнік сом Штабу цивилней зашити, старам ше о „Соколани“ и других друж-

твених просторийох, видавам ключи, провадим чи после рижних збуваньох зохабене шицко у порядку, ту библиотека, работа коло гуманитарней помоци... ест насправди вельо того.

Друга часц то репрезентативна часц, кед зоз начальніком або з прочалніком идзем на даяки збуваня теди кед начальнік не може. Недавно зме, наприклад, були на одкриваню памятніка погинутим дзецом у Отецественой войны у Вуковаре, точнейше у Борове Населеню. Коло того памятніка ше вельо завжали и нашо людзе зоз Богдановцох.

Треца часц то работа на рижних проектах. Даєдни започати скорей, а ище тирваю. Тиж плануєме и будуци проекти. Даєдни проекти вязани за комунални простори, а даєдни и таки же ше муши зоз нїм предлужовац. Таки проект бул под назву „Най ше не забудзе“. Окрем того же робим гевто цо ми начальнік пове же бим зробел, и сам ше намагам зробиц цо

вещей гевтого цо можем. Так наприкад и надалей записуєм рижни податки о Петровцох гоч проект „Най ше не забудзе“ давно готови.

***Яке маце сотрудніцтво зоз начальніками, понеже ше их вецей пременило през прешли роки?**

- Сотрудзуєм добре. Без сотрудніцтва нет ніч. Начальнік одвичательна особа и приноси одлуки кеди цо ше будзе робиц, кеди за цо ест средства, кеди хтори проекти буду исц итд. Хвильково начальнік Марко Барун и то му треци мандат. Скорей нього бул Маріян Гело, а ище скорей Юрай Михайлович. Зоз шицкими сом мал добре сотрудніцтво.

***Можеце нам ище дацо повесц о вашей роботі, понеже того ест на доц.**

Робим и як библиотекар. Прешлого 2024. року мали зме организовану и Ноц кніжки. То сом предложел и предклад прилапени. Окрем Општини Богдановци идею потримали и Союз Русиных Републики Горватскей и КУД „Яким Гарди“ Петровци. Того року зме не организовали Ноц кніжки прето же праве теди умар папа Франциско, та зме не сцели грац и шпивац, цо уходзело до програми. Сцели зме тот вичар пошвечиц дзецинскей лектири и дзецинским кїжком. Идуцого року вшелїяк порихтаме знова дацо цикаве.

Библиотека ма коло 5000 кніжки. Найплоднейши рок по виданих кніжках бул 2013. кед зоз библиотеки пожичене и пречитане коло 800 кніжки. Од того 300 кніжки пречитала малженска пара Салай. Нажаль, остатніх ро-

кох ше вельо меней чита, можебуц и пейц раз меней, понеже ше розвили дружтвени мрежи и звикнуца людзох ше пременели. Цо ше дзецех дотика, купели зме (Союз и Општина) едну часц лектирох, так же и дзеци знаю присц и пожичиц кнїжку. А до валалу два раз мешачно приходзи и библиобус хтори финансиуе Општина Богдановци, та и там людзе могу пожичиц кнїжки за читне.

Як видзїме валал жїе. Ту школа, библиотека, дзецинска заградка, поштански уряд, амбуланта, општински уряд, активни рижни дружтва, цо, нажал, велї валали вещей не маю. Остатнї час ше и млади врацаю до валалу.

На намагане нашого началнїка, Влада Републики Горватскей у фебруару 2024. року принесла одлуку же би ше субвенцийни мири зоз члена 23. Закона о обнови и розвою городу Вуковару применьовали и на подруччю Општини Богдановци. Роби ше о тим же би ше нашим поднїмательом и людзом хтори маю польопривредни газдовства врацело 50% фінансїйних средствох уплатених до пензїйного и здравственого осигураня.

***Цо найновше зробене?**

У центру звалена стара хїжа и маме проєкт нового, прекрасного центру, Площи горватских бранїтельох, а роби ше и на ревиталїзацїї Бари.

Реконструовани просторїї дзе мой уряд, библиотека, сала за схацки. Шицки тотї просторїї достали нови випатрунок, так же терас цалком приємно ту присц. То шицко поробене зоз скромнейшима средствами. Реновиране сали Културного дома то уж други проєкт и там по-

трошени вельо векши средства.

***Маце даяки плани за будучносц?**

Пензїонере зацїкавени за то же бизме основали пензїонерске здруженє. Робим коло того. Перше рижни анкети, а вец снованє. Любел бим кед бизме прешїрели старанє за наших старих же би мали квалїтетнейши живот. То ше надовязує на намаганє Европскей унїї и нашої Републики же би людзе не ишли до домох за старих, але оставали у своїх власних домох.

Любел бим кед бизме ознова порушали шаховски клуб. О тим досц бешедуєме. Маме людзох хтори зацїкавени то водзиц.

Иснує и идея Института лебо здруженя за креативносц, же бизме були креативнейши и иновативнейши. Любел бим же бизме мали вельо того у Петровцох. Гоч зме мали валал, думам же ту маме квалїтетних, мудрих и способних людзох. Едно место, еден валал, не то цо матерїялне, але гевто цо ше находзи у людзох.

План и прешїрїованє дзецинскей заградки. Дзецинска заградка почала робїц зоз полдньовим роботним часом, а терас є цалодньови. Робя два воспитачки и то на еден квалїтетни способ. Як терас випатра, у будучносци тот простор дзецинскей заградки будзе мали, та ше го будзе мушиц прешїриц.

Фодбалски клуб тиж роби квалїтетно и то найвечей пре людзох ентузїястох хтори ше барз закладаю же би так було. Таку красну траву рїдко хто ма и у цалей жупанїї. Наприклад, ту Ярослав Мудри хтори там кажди дзень коши и ушорює,

Ярослав Медешї у уряду Месного одбору Петровци

вєц и Морган. Сцем повесц, же кед видно же дацо идзе напредок, шицки зме шешлїви.

Окрем фодбалского клубу ту и Огньогасне дружтво, хторе тиж ма длугорочну традицию. Зазберуєм матерїяли за обидва тотї здруженя и жаданє ми же бизме за кажде видали монографїю.

Досц сом ангажовани и коло спортских бавискох „Яша Баков“. Бависка барз добри и рижнородни. Людзе ше не лєм змагаю, але и дружа. Найстарши учашнїк на остатнїм турниру бул Юлин Дюня хтори достал и припознанє, а ма преїг сєдемдзешат роки.

Окрем того, мнє барз цїкава сама особа Яши Бакова хтору би требало промововац мацї нашима людзми. Вон барз значна особа за нас Руснацох. Наступел на олимпийних бавискох 1936. року, бул полиглот, крашне шпивал, преподавал физичне у керестурскей гимназїї итд. Трєбало би же бизме промовововали своїх людзох хтори вредни и заслужую одредзене почитованє.

Ми мали валал, а маме велїх людзох хтори писали и пишу. Ту бим спомнул Силва Ердєля и Митра Надя, а ту и велї други людзе хтори

заслужили же би ше их споминало и не забуло на нїх.

***Активни сє и у културно-уметнїцким дружтве.**

Активни сом гоч и то велька обовязка. Барз часто маме проби и велї наступи. Едного року зме мали 44 наступи. Вше кед можем идзем на наступи. Праве зме недавно були у Коцуре на манифестациї „Коцурска жатва“. Граєм гитару и шпивам. Хлопска шпивацка група дїлує од 2013. року. Член нашої шпивацкей групи и Томислав Кетелеш хтори пише красни писнї, та сом замодлєл нашого асїстєнта у Општинї хтори и гудак, Матка Елеза, же би напїсал музику за даєдну писню. И вон уж два писнї компоновал. Вше ше збува дацо нове.

***Як ише препровадзує сє свой шлєбодни час?**

Любим читац, провадим цо ше збува коло мнє, робим роботи коло обисца, шейтам пси по хотаре, родичи ми старши та ше и о нїх старам, и так вше дацо. Любим опатриц и даяки добри филм, а дакеди дацо заграєм, так за свою душу.

Розгварку водзєла
Лю. Гаргаї

ОТРИМАНИ ЛЕТНИ ШКОЛИ РУСКОГО ЯЗЫКА И КУЛЬТУРЫ ЗА ОСНОВНУ И ШТРЕДНЮ ШКОЛУ У ОРАХОВИЦИ

Годзини танцу и на дворе при Звонкови Костелникови

Наставу руского языка тримала учителька Леся Мудри

Инструкції зоз Першей помощи

Креативна роботня

У організації Союзу Русинох Републики Горватскей у Ораховици, у Червеним крижу „Школи у природі“ одпочивалищу „Меркур“, од 30. юния по 13. юлий от-

римани тогорочни Летни школи за основну и штредню школу.

Летна школа Русинох Републики Горватскей ма

за циль очуване национального идентитету рускей национальной меншини у РГ, виучоване мацеринского языка, упознаванє зоз терашньосцу и прешлосцу Руснацох, розвиванє национальной култури и творчосци на национальным языке. У обидвох школах зоз наставниками и школярами участвовало ведно 76 учашнікох зоз Петровцох, Миклошевцох, Вуковару, Осиєку, Винковцох, Старих и Нових Янковцох, Пишкурєвцох, Чаковцох, Райового Села, Крижевцох, Загребу и других местох.

Од преподавачох, котри не лєм же уча дзеци, але ше и стараю о них, були нашо просвітни роботніки

Леся Мудри, Мария Блотней и водитель школи Звонко Костелник, а преподавали мацерински язык, историю, географию, етнографию, музику и фолклор. Додатково активносци, односно музично-литературни вечари и тематски преподаваня організовані насампередз пре упознаванє зоз историю рускей кнїжовносци и пре розвиванє позитивних одношеньох спрам национальной култури. Летна школа каждого року пошвєцена даєдному писательови або рочніцом, а того року була пошвєчена 75. рочніци КУД „Яким Гарди“ Петровци, 75. рочніци КУД „Яким Говля“ Миклошевци, 95. рочніци од народзєня Владимира Костелника и 95. рочніци од на-

Преподаванє зоз духовного живота отримал паноєц Владимир Седлак

Роботня у кухні - печенє паски

Розвага у базену

Порихтане треба и покоштовац

Годзини танцу у завартим просторе

Спортски бависка

Вечарша розвага

родзенья Силва Ерделя.

Паноецц Владимир Седлак отримал преподаване под назву „Боже слово поведзене преїг апостолах розляло ше по цалим шведе“, а отримана и роботня „Правене и печене проскуркох“. Роботні „Традицийни и сучасни

вишивки“ и „Малюнки Летней школи“ отримовали ше у пополадньових годзнох.

После вечери организовани культурно-забавни активносци, а змист активносцох виберали сами учашніки школи. Танцовало ше танец зоз карсцелями, шпи-

вало ше караоке и бавело ше рижни дружтвени бависка. Под час тирваня пополадньового одпочинку организовани спортски и рекреативни активносци, як цо турнир у малим фодбалу, змагане у пліваню, а бул и организовани одход на купанє на Ораховицке озеро.

Нашо школяре мали нагоду дружич ше зоз групу „Креативни швет“ зоз Винковцох, а були и госци на їх змагнєох у рижних бавискох и при огню дзе могли печиц маршмелов и указац шпиганки и танци котри научели у школи.

Нащива Ораховици

Одбойка на писку на Ораховицким озеру

Же би ше цо лепше упознає край у котрим ше отримує Летна школа, уж ше традиційно організує нащива твердині „Ружица град“, о котрей перши писани документ датує зоз 1228. року, а историйне здогадоване самого замку датує зоз 1357. року, дзе ше наводзи як кра-

льовски масток. Тиж так ше організує одход на купанє на Ораховицке озеро, котре настало 1961. року кед ше будовал штучни бент.

Конец шицких активносцох окорунувани зоз културним концертом пред родичами, учителями, явними

работніками и шицкими другима котри маю интереси за тоту школу, док сам концерт у ствари презентоване седмодньовой роботи Летней школи.

и образования, Ради рускей националней меншини городу Вуковару, КУД-а „Яким Гарди“ зоз Петровцох и Союзу Русиных Републики Горватскей.

Летна школа ше отримує з финансијну потримовку Министерства науки

Звонко Костелник, проф.

Литературни вечар пошвечени Силвови Ердельови

Лана Вулич, рецитаторка

Танечна фигура

У сали одпочивалища «Меркур»

СТРЕТНУЦЕ ПРИЯТЕЛЬОХ ТОЙШИЧИ 2025.

*КУД „Яким Гарди” зоз Петровцох перши раз на
XIII медзинародним фестивалу фолклору у Тойшичох*

КУД „Яким Гарди” скорей шветочного дефилеа

Затанцовало ше и на улічкох места

У організації КУД-а „Бисер” зоз Тойшичох, 19. юлія у рамикох Тойшичкого лета отримани XIII медзнародни фестивал фолклору „Стретнуца приятельох Тойшичи 2025” Спомедзи учашнікох зоз Босни и Герцеговини учасствовали и два дружтва зоз Горватскей, КУД „Яким Гарди” зоз Петровцох, котре ше представело зоз танцом „Петровски танцоше нялкоше” и БКУД Лілян зоз Райового Села. По при-

ходу до Тойшичох організатор нас крашне дочекал и змесцел до просторийох за преблєканє, а потим бул організовани полудзенок. После облеканя до народного облєчива бул організовани шветочни дефиле до школского двора на котрим ше одбула манифєстация. После отвераня фестивалу перши ше представели домашні КУД Бисер, а после нїх: КУД „Фрула” Лозница, КУД „Дердан” Добой, КУД

Танєц «Петровски хлапци»

Числена публіка на Фестивалу

„Градина” Зеница, ГКУД „Халисиє” Калєсия, КУД „Младост” Травник, КУД „1001 ноц” Фойница, БКУД Лілян Райово Село – Горватска, КУД „Яким Гарди” Петровци – Горватска и БКУД „Азра” Рашялни. Програма обдумана у цилю очуваня и промовованя културного скарбу краю у котрим ше фестивал отримує. През сценске виводзєне културни

дружтва дочаровївали приповедки и звичаї краю одкаль приходза. Од народних приповедкох по ритуали кажде дружтво принесло часточку своєй култури. После закончєня фестивалу організовани вечера и забава за шицких учашнікох до позних ноцних годзинох.

**Звонко Костелник,
проф.**

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ЗОЗ ПЕТРОВЦОХ УЧАСТВОВАЛО НА 64. ФЕСТИВАЛУ РУСКОЙ КУЛЬТУРИ „ЧЕРВЕНА РУЖА“

Михайло Гришук наступел спред КУД „Яким Гарди“ Петровци

Добитніки першей награди Йована Петрович и Йгор Папуґа

На тогорочним вечару 64. Фестивалу руской культуры „Червена ружа“, котри оримани 27. юния, представник КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох Михайло Гришук змагал ше за найкрасши легиньски глас. Тогорочни побидник у тей категорії бул Игор Папуґа зоз Руского Керестура, а награду за найкрасши женски глас достала Йована Петрович зоз Шиду. Окрем побидників, змагали ше ище дзешецеро млади шпиваче. Наступ шпивачох оценьовал жири у составе Кристина Афич, Мирослав Малацко и Михайло Бодянец хтори, у мено жирию, визначел же того року конкуренция медзи шпивачами була барз моцна, цо барз добре же ше цо вещей уклучую млади талантовани шпиваче.

Народни оркестер Дома культуры Руски Керестур „Юлиан Рамач Чамо“, под руководством Кристияна Нярадия, провадзел шицких шпивачох. После змагання за найкрасши дзивоцки и легиньски глас, у предложеной програми отримане и Змагане нових композицийох у забавним духу, а потим и ревиална часц пошвечена Якимови Сивчови, односно, 90 роки од його народзения.

ОДГУКИ РОВНІНИ 2025.

На тогорочних „Одгуках ровніни“ отриманих 28. юния на котрих ше представели культурно-уметніцки дружтва з еденац руских местох, зоз Сербії и зоз Республики Горватскей. КУД „Яким Гарди“ з Петровцох представело ше зоз Хлопску шпивацку групу.

После одшпиваней Гимни Республики Сербії и шветочней писні Руснацох у Сербії „Браца Русини“ програма предложена зоз наступами аматерох з Нового Орахова, Коцура, Бикич Долу, Вербасу, Кули, Дюрдьова, Суботици, Нового Саду, Шиду и наступами домашніх

аматерох секцийох Дома культуры Руски Керестур, котри и организатор Фестивалу. По законченой програми предложеное дружне учашнікох и публики зоз музику на пририхтанім просторе коло Спортскей гали, а веселих аматерох забавяли „Коцурски бетяре“. Фестивал софинансовали, помогли и донировали: Општина Кула, Национални совет Руснацох, Министерство культуры и информования Республики Сербії, Покраїнски секретариат за культуру, явне информоване и одношения з вирским заєдніцами, як и други спонзоре.

Звонко Костелник, проф.

Хлопска шпивацка група КУД „Яким Гарди“ Петровци на „Одгуках ровніни“

МИКЛОШЕВЧАНЕ НАСТУПЕЛИ НА „ЧЕРВЕНЕЙ РУЖИ“

Наймладши танечніки КУД «Яким Говля» на Червеной ружі 2025.

Традиційний фестиваль рускей култури „Червена ружа“ у Руским Керестуре того року ше отримовал 27. и 28. юния. З оглядом же то найвекши и найпознатши фестиваль панонских Руснацох, наступ на нїм за нашо дружтва то традиция хтора ше не шме препущити. На лїтней бини у дворе керестурскей школи „Петро Кузмяк“ за тоті два дні наступели преїг тисяч культурних аматерох з Войводини и Сриму, а у рамикох манифестації отримало ше аж пейц програми. Медзи нїма наймасовнейша то „Одгуки ровніни“, ревіялни наступ еденац рус-

ких дружтвох зоз Сербії и Горватскей.

Миклошевске КУД „Яким Говля“ стаємно наступа на фестивалу, а тогорочни наступ окреми по тим же после даскелїх рокох знова у Керестуре танцовали и наймладши члени дружтва. Дзедцинска фолклорна група „Говлячата“, гоч и з меншим числом членох, крашнє ше представела керестурскей публики зоз „Палїчковим танцом“. Попри першого наступу на велькей керестурскей бини пред значним числом публики, вельо значела дзедцом нацива керестурскей школи и

друженє зоз другима рускими дзецми.

Женска шпивачка група за наступ на „Одгукох ровніни“ порихтала два шпиванки, „Гаю мой желени“ и „Ми дзивчата Русначки“, а старша фолклорна група под руководством Виолети Гирїовати одтанцовала „Закарпатски чардаш“.

После програми друженє учашнікох и публики зоз музику предлужене на порихтанім просторе коло Спортскей гали, а веселих аматерох забавяли „Коцурски бетяре“.

Леся Мудри

Женска шпивачка група КУД „Яким Говля“, Миклошевци

Танец „Закарпатски чардаш“

ОДРОСНУЛ НА ҐРАБИКУ, БАВЕЛ ШЕ НА САБОЛОВЕЙ БАРИ, А НЕШКА УСПИШНО ВОДЗИ ХЛОПСКУ ШПИВАЦКУ ҐРУПУ КУД-А „ЯКИМ ГАРДИ” ЗОЗ ПЕТРОВЦОХ

Фамелія Дудаш, мац Ганча (Ана), оцц Мирчо (Мирослав), Томислав, Дюри и Наталка

Пайташе на фодбалу и у живоце, Томислав стої у штрעדку

СЕМАНОВ З ҐРАБИКУ

Бул красни слунковити дзень тей позней ешені 2022. року, а Петровци, место хторе з векшей часци населене з Руснацами, привитали нас зох пахом цєплих пецох и миром позних пополадньових годзинох.

Нацивели зме Томислава Дудаша, руководителя Хлопскей шпивацкей групи при КУД „Яким Гарди“ з Петровцох.

САБОЛОВА БАРА

— Кед ше народзице и рошнєце у валалє дзе ше шицки познаю, вец цали валал ваш учитель и цале место вашо бавиїще дзе ше бавице — приповеда Томислав и толкує далєй — од каждого можеце дацо научиц, а ані єден куцик у валалє не остава непознати дзедом, хтори ше у мой

час, по цали дзень бавели вонка. Бавели зме ше на джмурки, правели зме губаби. Дзекеди зме и зобрали свойо кед бизме губаби руцали до крашне обилених мурикох. Найчастейше зме ше бавели на Грабику дзе сом одроснул. Мал сом там двох пайташох моїх рокох, Якима Вашаша и Мирослава Сабола, а при Саболовой бари зме мали аж и свою пещеру дзе зме ше сходзели.

ФОДБАЛ И ФОКЛОР ДВА ЛЮБОВИ

— Хлапци як рошню, векшином починаю „оганяц“ за лабду, предлужує Томислав свойо здогадованя — а вец их то одведзе до фодбалского клубу. Так було и зомну. Любел сом фодбал, алє любел сом и шпиванє и танцованє. На мойо щєсцє, любели шпивац и мойо мац

и оцц. Шпивали зме дома кед ше дацо робело, лебо вжимє, кед дні були кратки та ше скорей уходзело до обисца, шпивало ше и док ше робело по дворе. Мац дзекеди знала зашпивац док рихтала полудзенок, оцц грал по свадзбох та и вон пошпивовал по обисцу — гутори Томислав.

Томиславово родичи, як и векшина Руснацох з тих крайох, єдно з Петровцох, друге з Миклошевцох. Так ше теди женєло и одавало.

— Кед ше не нашло дзивку у своїм валалє, ишло ше до другого, лебо ше дахто уж „на першу“ залюбел до дзивки з другого валалу — гутори Томислав и предлужує, — мой оцц Мирослав Дудаш, алє шицки го волаю Мирчо Семанов, а мац

Подросток дакедишней петровскей Гвизди, Томислав остатні з лїва на право

Свадзба младшей дзивки, з лїва на право Томислав, дзивка Даниєла, жец Даниєл и супруга Мария

Танєчніки КУД „Яким Гарди” з Петровцох, Томислав кучи шести з лїва на право

Томислав Дудаш, перши соло наступ 1969. року на Петровским дзвону

Ана Дудаш, народжена Орос, але кед бисце дакому од наших так поведли, не знал би о ким бешеда. Мацер баржей познали як Ганчу Лацканьову з Миклошевцох – приповеда о походзеню своїх родичох, же би ше не забули коренї. Додава же ма ище и младшу сестру Наталку и брата Дюрика. Обидвойо уж маю свойо фамелиї, та аж и унучата, праве як и вон.

Познате нам же кед дома така приємна атмосфера, вец и дзеци прилапюя таки стил живота. Мали зме то нагоду видзиц при велїх фамелийох, през їх ошмихи на фотографийох. Писня вше лем на добре одведе человека, чи є радосни, чи смутни, писня вше найдзе свою драгу од шерца того цо шпива, гу шерцу того хто слуха. З писню шицко легчейше.

– Праве так як сце гуторели, з писню шицко легчейше – гвари.

– Генерация сом хтора не мала помаранчата и чоколади на столе кайди дзень, але мал сом вельо пайташох, рижни активносци хтори забєрали цали мой шлєбодни час, а мал сом и щєсце же у валалє бул бачи Янко Чордашов хтори дзєчнє нас дзеци учел шпивац – предлужує Томислав свойо здогадованя на дзєцинство.

– Почал сом танцовац кед сом мал дас 10-11 роки, а шпивац ище скорей. Першираз сом шпивал на Петровским дзвону. А перши фолклорни крочаї нас, хлапцох, на-

учел Владо Сопков, а дзивчата Марча Семанова и Анкица Семенюкова. Нє мал нам хто грац, та нам Владо гвиздал док зме вежбали. Мали зме аж и окремени проби за куканє – приповеда и предлужує – проби зме мали у старим диску, там дзе нєшка пошта, а рисунки на мурах у тим диску нарисовал Желько Тот, нєшка познати камерман з Нового Саду. Було нам барз крашнє у тим просторе. То було лєм за младеж, старши ту не мали приступ, а знаєце яке то вец вельке кед ви дагдзє шмєце поїсц, а ваш оцєц не.

– Дзєцинство було як и при шицких народзєних 60-тих роках. Учєло шє, помагало родичом, ходзєло на фодбал, у култури хто уж яки прихильносци мал, а валал як валал, шицки о шицких знали шицко, та знали и хто за цо талантовани. Мнє гуторели же добре бавим фодбал, але не було тєди фодбалски школи на кайдим крочаю як нєшка же би шє дзєцко послало трєнєрац за профєсийного фодбалєра. Опредзєльовали змє шє за живот спрам понукнутого у нашим околїску.

ФАМЕЛИЯ И СТАБИЛНА РОБОТА НАЙВАЖНЄЙШИ

У Вуковаре була фабрика Вутєкс хотра продуковала барз добри покровци у гєвтот час, та велї з Петровцох уписовали текстилну школу – предлужує Томислав толковац свою животну драгу – Од Петровцох по Вуковар єст менєй як дзєшєц километри, а знало шє же после школи ту сигурна робота, та так и я закончєл

стрєдно текстилну школу. А после одслужєного воєного рока, ту сом достал и стаємнє роботнє место.

Томислав шє ожєнєл 1981. року зоз Марию Мудри, Янчову, з Петровцох.

– Най вам виприповєдам як шє то шицко случєло. Од 1. по 8. класу вєдно змє ходзєли до школи, вєдно змє ходзєли и на фолклор. А кед змє хозєли на наступи, у автобусу шє вше шпивало, а шицки найволєли шєдзиц на остатнїх шєдзискох. Тот простор змє волали „шороглї”. Так раз после єдного наступу, пошєдали змє до автобуса, до „шороглєох”, Звонко Бругошов вжал гармонику, почало шє шпивац, а приходзи Марча. Уж вєцєй не було дзє шєднуц, а вона шє пита – Томиславє, можєм гу тєбє? – Га дзє, думам сєбє я та гварим – Можєш лєм на ногу бо нєт дзє, и знаєце цо, як шєдла так и остала по нєшка, приповєда Томислав патраци на свою супругу котру єднак люби и почитує як и на початку малжєнства.

– Спочатку змє бивали у оца и мацєри, кармєли змє буячки, обрабляли жєм, а робєли змє и у фабрикох, Марча у Боровє, а я у Вутєксу. Потим змє, 1985. року, купєли хижу у хторєй и нєшка бивамє. Обновєли змє ю, а 1988. року народзєла нам шє дзивка Мирєла. Були змє барз радосни бо змє ю длуго чєкали. Жадали змє мац ище дзєци, та нам Бог подаровал Даниєлу 1993. року. Нєшка уж обидва поодавани, маю свойо дзєци, а радосни сом же шицки жєє-

Томислав Дудаш, руководитель Хлопской шпивацкей групи КУД-а „Яким Гарди“ з Петровцох на наступу на Дравских габох у Осиєку

Томислав Дудаш

ме у Петровцох, же зме блізько єдни другим.

Томислав ма штvero унучата. – Марко найстарши, Андрея, Емилия и Моника. Марко уж того, 2022. року кед зме писали тот прилог, бул и на Летней школи Русиных у Ораховици, а шицки уж и шпиваю у културних дружтвох – цеши ше дідо зоз своїма унучатами.

ХЛОПСКА ШПИВАЦКА ГРУПА, ПЕТРОВСКИ БРЕНД

Томислав остатніх рокох познати як руководитель Хлопской шпивацкей групи КУД-а „Яким Гарди“ з Петровцох.

– Перши наступ зме мали 2013. року на Петровским дзвону зоз шпиванками Мам я очи барз патраци и За далеким небосклоном, а перши инициаторе снованя групи були Ярослав Медеши и Ивица Рашич. Други хлопци то прилапели, та так почало – приповеда.

– У групи ше вше ведно радзиме цо ше будзе шпивац. Шпиваме баржей тоти шпиванки цо не таки звичайни медзи нашими дружтвами, хтори ше не так часто чую у явности. А мам щесце же мой оцц велі роки грал по свадзбох, зна велі шпиванки хтори и мнє научел.

– Як роки иду – приповеда – состав групи ше меня, старих заменяю младши и то ми барз мило. Єден час зме були и без оркестру, а ния, тєраз маме аж двох младих гармоникашох, то Тео Медеши и Мартин Седлак. Тео у медзичаше одселел до Австралиї, але Мартин ище з групи. Вони, як и ми дакеди, у автобусу шедню до „шороглох“ и нормалне же ше воля дружиц зоз свою генерацию як з нами старима, але шерцо ми полне кед видзим же любя музику, любя нашу руску шпиванку – гвари Томислав.

– Най будзем шири, кед придем дому вистати з поля, а вечар

маме пробу, кед зашпивам, шицка терха и шицка вистатосц нестаню. Писня ми як релаксация. Одцагне од шицких бригох и напoлні шерцо – гвари и предложує – нормалне же нам старшим уж чежко путовац на даяку дальшу драгу, але намагаме ше ходзиц на шицки наступи дзе нас поволаю, и до Войводини, и до Сриму, а по наших местох у Горватскей нїгда не хибиме.

– Любиме шпивац, у тим цала мудросц. То нас трима ведно, то посцигує успех. Не жадал бим нїкого окреме виокремиц бо кажди член значни за успех групи, але виокремим лєм нашого паноца, Владимира Седлака бо знаце, кед паноцц з вами шпива, то дава додаткову вредносц. У наших крайох паноца ше ище вше барз почитує. А вон скромни, нїгда ше не дриля до перших шорох, єднаки є з нами, а нам вец дораз милше коло шерца кед маме його потримовку.

З Томиславом зме закончили бешеду кед ше уж шветла на драже давно зашвицели, а приємна розгварка могла потирвац ище вельо длузей, бо Томислав вельо того памета, виприповедал нам велі приповедки не лєм зоз свойого живота, але и зоз прешлосци самих Петровцох. Як би людзе поведли, могло би ше кнїжку написац, а як сам гвари – тельо того ше случовало у моїм живоце, дакому ше тельо не случи ані кед швет препутує, а шицко у месце дзе сом народзени и дзе цали живот жиєм, у Петровцох.

Томислав зоз супругу, дзівками, жецом и унучатами

Агнетка Балатинац

НАШО ХРИСТИЯНСКИ ШВЕТА - НЕРУХОМИ ШВЕТА (5. ПО 8. МЕШАЦ)

Як уж раз потолковане, нерухоми швета, за розлику од рухомих, то швета котри вше на исти датум. Церковни календар, без огляду на стил рахования часу: юлиански, новоюлиански або григориянски, вше исти (нпр. Велька Матка Божа вше 15. август, питане лем кеди кому пада 15. август).

У тим чишле жадали бизме обробиц швета писани зоз „червену букву“ у нашей рускей традиції од мая по август.

У маю нет заповеданих шветох

Понеже май ище вше залапени з вельконочним часом и у нїм ше преславяю вельки рухоми господні швета, а гу тому ту ище каждодньови майски молебн, у тим мешацу нет шветох писаних зоз червену букву.

24. юния швето народзения св. Йоана Крестителя - Яна

Народзене св. Йоана Крестителя треце попри шветох народзения Исуса Христа и народзения пресв. Богородици. Другим ше святым здогадане на тужемске народзене у церковним календаре не зазначус. Йоан бул син священїка Захарїї и богобойней Єлисавети котра була родзина Пресв. Богородици. Його мено преложене з єврейского значи: Бог милосердни. Наволуе ше го предтечом и пророком спрам його функції пририхтованя за приход Господні, а зоз тим же кресцел Исуса наволуєме го и крестительом.

29. юния швето верховних апостолах св. Петра и св. Павла

Духовни слупи, первоапостоли и фундаменти Христовей Церкви то св. Петро и св. Павло. Петро бул єден зоз 12 апостолах, бул Жид зоз Юдеї, а Павло бул Жид зоз Дамаску, зоз дияспори, хтори ше християнской заєднїци приключел познейше. Мено

Петро у прекладу значи: скала, а його перше мено було Симеон, а мено Павло ше преклада: малючки, а його перше мено було Савло (Шаул). Петро опис институционалней служби, а Павло харизми, обидва аспекти ше надолполюю и барз су значни за живот Церкви. Павло написал велї писма, котри ше и читаю през цали церковни рок, а по нїх ше го наволує и апостолом народох.

20. юлия швето св. Илиї пророка

Св. Илия пророк, старозавитни святитель. Його мено значи Яхве мой Бог. Ведно з Мойсейом ше го здогада на гори Тавор у чаше Христового преображения. Жил у часох кед Божи народ скруцел зоз правдивей драги и приклонел ше чудзим уплївом, занедзбуюци свой духовни и народни идентитет. Витворел велї чуда и наврацел Израильцох на правдиву драгу. По жидовским приданю воздзвигнути є зоз жеми у огньовим кочу. На наших просторох барз є почитовани у Босней медзи шицкими християнами, а у Славонїї ше го слави як патрона.

6. август швето Преображения Господнього

Зоз тим Господнім шветом здогадаме ше подїї кед Иус на гори Тавор пред своїм остатнім уходом до Єрусалиму у присутносци апостолах Петра, Якова и Йоана, док стал медзи пророками Мойсейом и Илийом, преображел свою твар и бул потвердени од гласу з неба. Иус зоз тим чином своїм ученїком указал полноту слави – свойо божество, котре пошведочели старозавитни предняки Мойсей и Илия, а шведковце тей подїї постали Петро – авторитет, Яков – брат Господні и Йоан – любени ученик. На швето Преображения ше традиційно шведи и перши овоцовой плоди и грозно котри означую предсмак Царства Небесного.

15. август Успение Пресв. Богородици - Велька Матка Божа

Родзене и шмерц то початок и конец нашого тужемского живота. Обидва маю свойо християнске похопене. Шмерц за християнох ма окремене значене, бо зоз ню апостол Павло Солуняном пише, нам ше наш живот меня, а не одбера. Окремни способ тей вираженей пременки и єї потвердзене то подїя за яку зоз тим вельким богородичним шветом означуєме тужемске докончене живота Пресв. Богородици з єї природну шмерцу чловека, а тиж и єї славне преславйоване з душу и целом як потвердзене же тот котри свой живот зоз Богом сполнює, Бога у вичносци будзе патриц. З наглашеньом на Марийову природну чловеческу шмерц (успение) и же була з душу и целом вознєшена на небо, наздаваме ше по Божому милосердию здобуц подобне по доконченю нашого тужемского живота.

29. август швето Усикновения св. Йоана Крестителя

Йоан Креститель свой живот окончел як мученик за правду, одрубали му главу. Пре свою дошлїдносц у живоце, його слова дзечне слухали велї людзе. И сам Ирод го дзечне слухал, але Иродияди, котра була жена Иродового брата Филипа, а жила явно зоз Иродом, пре интерес то нїяк не одвитовало. У хвильки кед Ирод о тим найменей думал, вона го вихасновала же би розчисцела зоз Йоаном Крестительом. На родзеним дню Иродиядова дзивка затанцовала, а Ирод плїтки зоз розумом обецал єї цо лем зосце, та гоч би то було и пол його кральовства. Швето усикновения нас учи же єст вельо важнейши ствари од маєтокх, а то совисц и душа праведника котру праве Йоан Креститель мал.

о. Владимир Седлак

ОТРИМАНА МАНИФЕСТАЦІЯ „МИКЛОШЕВЦІ 2025.”

Заєднічка шпіванка шикких членох Дружтва

Богата вистава на тему кухні

Дюра Пануґа и Лана Вулич

Тогорочна Културна манифестація „Миклошевці 2025.” отримувала ще 29. и 30. августа у рамкох двох красних ювілейох, 75. рочніци снованя КУД „Яким Говля“ Миклошевці и 40. рочніци отримованя манифестації.

Програма манифестації почала пияток у Доме култури Миклошевці, дзе у голу була отворена вистава роботох миклошевского здружєня „Уметносц у живоце“. На вистави були виложєни роботи старших и младших членох дружтва. Предсидателька здружєня Соня Папуґа представєла присутним наймладших членох хтори лєм недавно усвоєли технїку мальованя з воском, алє уж указали красни резултати. Потим була от-

Єден погаричок, ноле мужу, налей

римана роботня енкаустики хтору водзєли Соня Папуґа и Зденко Бики.

У сали Дома култури була порихтана вистава ручних роботох и старих стварох „З рускей кухні“, за хтору ше потрудзєли Сара Красник и Владимир Мишленович. Нащивитєлє могли опатриц фартухи,

кухарки – вишивки хтори ше дараз кладло над шпорґетом, полїчки зоз жимнїцу и рижни предмети з прешлосци хтори ше дараз хасновали за приготовйованє єдла. Вистава у исти час послужєла и як сценоґрафия за пригодну театрализовану програму на тему рускей кухні, а хтору порихтала и водзєла Леся

Мудри. У „ресторану“ *При тополї* водителька дочєковала своїх госцох, членох Женскей шпівачкей групи, же би ше прєславєло красни ювілей дружтва. У програми дзеци и старши виводзєли пригодни рецитациї, гумористични скєчи и шпіванки, а младших и старших членох у шпіваню на гармоніки провадзєли Дюра Пануґа и Лана Вулич.

У програми були представєни и два кнїжки хтори видала НВУ „Руске слово“ у Новим Садзе. О „Мацєровей рускей кухарки“ бєшєдовала єй авторка Блажєна Хома Цветкович, а дзєцинску сликовнїцу „Кухня“ представєла Ясмина Дюранїн.

По закончєню култур-

Здоґадованє на прєшли часи

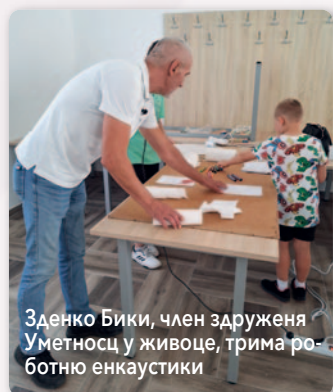
На вистави малюнокх представєни нови члєни здружєня Уметносц у живоце

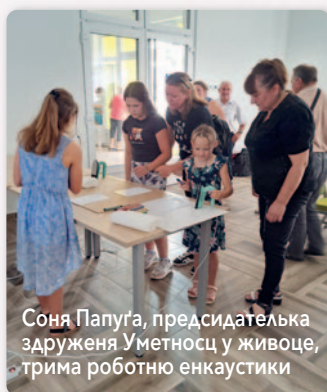
Котлік и колачи за шицких госцох

Женска шпивацка група Миклошевци

Зденко Бики, член здружєня Уметносц у живоце, трима роботню енкаустики

Соня Папуґа, председателька здружєня Уметносц у живоце, трима роботню енкаустики

КД Русинох Винковци

ней програми шлїдзела ище єдна, хтору домашнї наволоали „Смаки традициї“. Шицки присутни могли покоштовац рижни традицийни єдла: за котлїк ше остарали члени ФК „Русин“ Миклошевци, а за рижни слани и сладки лакотки – вредни жени з Миклошевцох и сусєдних Чаковцох. За приємну атмосферу на друженю були задлужени млади гудаци Тамбурового состава „Филири“ з Осиєку.

„Поздрав ровніни“

Традиційна смотра фолклору под назву *Поздрав ровніни* отримана всуботу, 30. августа, на отвореней бини. Скорей програми члени дружтва, представніки Општини и велї присутни зоз покладаньом венца и палєньом швичкох опрез памятник у центру Миклошевцох дали почєсц шицким страдалим у Отечественей войни.

На початку програми присутних у мєно организатора привитал председатель Дружтва Славко Ждиняк, спред Општини Томповци єй началник Милан Грѹбач, а Манифєстацию отворел представник Руснацох у Совиту за национални меншини РГ Звонко Костелник. Публика уживала у програми у хторей ше з рускими шпиванками и танцями представели нашо дружтва з

Винковцох, Вуковару, Петровцох, Осиєку, Риєки, Миклошевцох. Зоз сусєдних Чаковцох наступєла дзєцинска танєчна група мадярського КУД-а „Чаковци“ у провадзєню плєхового оркєстру. Програму закончили госци зоз Войводини, Руски културни центр Нови Сад, котри ше представели зоз Мишану шпивацку групу, Виводацку танєчну секцию и групу Ветєрани фолкло-

КУД Руснацох Осиєк

КУД „Осиф Костелник“, Вуковар

Мадярське дружтво зоз Чаковцох

Миклошевски «Говлячата»

ру. Младши Новосадыне одушевели публику зоз двома танцами, „Коломийку“ и „По земплински“, а ветеране з хореографию „На танцу“ прешвечели же и у старших рокох крашнє затанцовац валцер лебо чардаш.

Тогорочна манифестация отримана у организациї домашнього КУД-а „Яким Говля“, а под покровительством Совету за национални меншини Републики Горватскей и сопокровительством Општини Томповци и Союзу Русинок Републики Горватскей.

Леся Мудри

Танечна група РКЦ Нови Сад

Мишана шпивацка група, Нови Сад

Танечна група, Миклошевци

КУД «Яким Гарди», Петровци

Хлопска шпивацка група КУД „Яким Гарди“, Петровци

Владимир Провчи,
КД «Рушняк»

ПЕТРОВСКЕ КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ НАСТУПЕЛО НА 45. „КОЦУРСКОЙ ЖАТВИ“

Хлопска шпивка група КУД „Яким Гарди“ на 45. Коцурскей жатви

Всуботу, 19. юлия, отримана 45. Културна манифестация „Коцурска жатва“ у Коцуре.

Шветочна програма почала на 19 годзин у коцурским Доме култри, дзе числену публику и учашнікох привитали председатель Национального совиту Руснацох Йоаким Рац, председатель општини Вербас и други значни особи зоз културного и дружтвеного живота.

На Жатви наступели КУД „Жатва“ у вецей танечних и шпивацких точках, сербске КУД „Завичайне жридли“ тиж зоз Коцура, КУД „Др Гавриїл Костельник“ Кула, КУД „Карпати“ Вербас, Руски културни центр Нови Сад зоз вецей точками, Дружтво Руснацох Суботица, КУД „Тарас Шевченко“ Дюрдьов, Дом култури Руски Керестур, КПД „Драгутин Колесар“ Бачинци, КПД „Дюра Киш“ Шид и як єдине КУД споза граніцох Сербії наступело КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох.

Петровчане ше представели зоз двома жридловима рускими шпиванками „Я до леса зеленого не пойдзем“ и „Ой, то там на гори дубина“ у виводзеню Хлопскей шпивацкей групи Дружтва под руководзеньом Томислава Дудаша.

По законченей програми учашніки ше предлужели дружиц на заєдніцкей вечери.

Вера Зелинац

Оркестер Дружтва провадзел шпивачох

ТАК БЛІЗКО, А ТАК ДАЛЕКО

Ноци як рок длути, сна нет,
розум лем назадок памета.
Бегам боси у сукенки, пшичок коло мене
през молгу вельо лавочки.
Роздумуєм на хторей зме офирали.
Шедзим, озда ши коло мене,
гледам ци руки, не можем долапиц,
чуєм як дихаш, а не видзим очи твоей.
Зявел ше конк у хторим зме гачарели,
витор дує, дзвери ше отворели.
Заблішнє – видзим же стоїш,
загирми – нестанеш.
Цо баржей бліска и гирми, ти вше далей и
далей.
О, Боже, так ши ми блізко, а далеко!

ВОНО И Я

Слухам це од народзєня.
Кед ши було гладне,
гледал сом цицку,
плакац ши сцело и я плакал.
Шмих ци вше бул на розуме.
Кед зме наросли
вше було по твоей дзеки –
мушел сом любіц кого ти сцело,
квилєло ши ме
и не дало най люблюєм хтору жадам,
я не могол виберац.
Кед дзивчата преходзели,
не дало ши най им приповедам,
не гуторело ши хтора ме любела,
вельо раз ши ме поганьбело.
Уж зме и остарели, вше як ти сцеш,
шицко тайш одо мене,
почало ши затарговац.
Остали зме сами, а прецо?
Вельо роки за нами.
Шерцо мойо, шерцо, ище ци до дурнотох!

Яким!

ШВЕТ З УГЛА МЛАДОГО УМЕТНІКА

Швет уметніка окреми и часто нам, обичним людзом нерозумліви, але, можебуц праве прето оставаме без словох кед ше найдземе опрез даєдного шветово познатого мистецтва. Вельки Микеландело гуторел: „Видзел сом ангела у мрамору и длюбал сом покля сом го не ошлебодзел!” Так и наш собешеднік, Роберт Ерделі, у шицким цо го окружує видзи и заренко будучей уметносци.

Роберт народзени 1998. року у уметніцкей фамелиї, мац му академска малярка, а оцц зніматель, та тоту любов гу уметносци пренесли и на нього. У Осиєку, 2017. року, закончел Школу примененей уметносци дзе ше учел за скульптора, а попри тим го прицаговало и малярство, та и тот талант розвивал. По законченей штредней школи ше у Загребі уписал на Подобову академию, оддзелене за конзервоване и реставроване мистецтвох, котру закончел 2023. року.

— Студії реставрації сом выбрал пре теренску наставу у штвартей класі, дзе сом ше мал нагоду упознац зос осієцким реставратором, Мирославом Бенковичом, хтори нам указал кельо ест теорії споза уметніцких материялох, и же шицки тоти процеси наставаня повязани з тим як то будзе з часом препедац. Же бим то цо лепше розумел, надумал сом ше уписац на реставрацію, дзе ше шицко тото учи з угла хемії, физики и биології ведно, зос историйно-уметніцку теорию — толкує Роберт.

Од скульптурох преї реставрації по конзервацию

На трецим року факултета Ерделі мал практичну наставу, на хторей ше кажди дзень робело на мистецтвох, найчастейше на древених полихромованих скульптурах зос Диецезанского музею у Загребі, и каменювих лебо штук архитектонских елементох, хтори демонтовани и принєшени на Академию. И праве прето же цали треци и штварти рок робел зос истима материялами, жадал научиц ище дацо нове.

— За дипломску роботу на пиятим року сом выбрал археологийни метал. Тото подруче ше базує на хемії и баржей ше одноши на конзервацию як на реставрацію, цо ми було и нове виволане. Тото сом робел цали пияти рок, 35 годзини тижньово у Археологийним музею у Загребі, а за тот час ше ми удало реставровац коло 50 предметі, як наприклад келтски меч або щит од римских остаткох, зос ритуално спалених гробох — приповеда Роберт.

Фирма и перши роботи

— Колега зос класи мал подобну идею як и я, та зме ше порадили же отвориме два фирми и же шицко будземе робиц ведно. Так то почало, але тото же зме познали даєдни особи нам помогло же бизме дошли по перши роботи, односно, закончовали зме тото цо други реставраторски фирми не посциговали. Познейше зме ше явели директно будова-

тельним фирмом, од хторих зме достали и векши роботи — гвари Роберт.

Пред пейцома роками главни город Горватскей, Загреб, потрафело моцне трешене жеми, и теди було очкодоване вельке число старих будинкох. Роберт теди о тим ище не роздумовал, але по законченим факултету ше му видзело же то ище єдно виволане за ученєм.

— Накадзи сом закончел рок пракси зос металом у Музею, Загреб ше теди конєчно активно почало оправяц после трешеня. Понеже реставраторах и так ест мало (кажди рок ше на тот напрям упишу шесцєро, найвєцей осмеро), велі почали робиц и же би добре заробели, праве на обнови будинкох и церквях. Понеже камень и штук маю подобну техніку и материяли за реставрацію, а уж сом на факултету досц дознал о тим, погледал сом роботу — гвари наш собешеднік хторому любов гу ученю нового и здобуваню знаня омож-

лївели же би витворел свой сон...

— Одкеди сом ше уписал на студії, сцел сом отвориц свойо реставраторске подприємство, до конца то була фирма, але ми требало условия за фахови испит, бо тот фах муши мац державну лиценцу. После дипломи и рока роботи у єдним подручу, у моім случаю то бул камень, достал сом условия за покладане державного испиту. Фирму сом отворел влоні у маю, пецєро зме у ней заняти, и маме даскеліх студєнтох хтори з часу на час приходза помогнуц и заробиц. По тєраз зме робели на Церквї св. Блажа, Надбискупским двору, палати ХАЗУ, будинку Архитектонско-будовательно-геодетским факултету, на будинку Министерства державного маєтку и будинку Горватско-славонскей жемскей централней шпоровні. Фирма роби неполни рок, а я цалком задовольни з тим яки розвой и капацитет роботох хтори робиме.

Дідо любел поезію

Верим же шицки знаме слова шпиванки „У лешику при валале”, котра пушчала моцни корені при Руснацох. Автор тей шпиванки Петровчань, поета зоз народу, Силвестер Силво Ерделі, односно, Роберт дїдо. Познейше наш познати композитор, Яким Сивч, на тоти слова написал музику. Мож повесц же смисел за уметносц, з єдней часци, нашлїдзел и од свого дїда.

На тим цо потераз научел ше не застаноу

Рестаурация фасадох старих будинкох не легка робота и вимага одпочивок. Роберт не забул на свою любов гу малюваню и праве тому пошвецує свой шлебодни час.

— Кед малюєм, вше патрим же би бул красни дзень, та вец и малюнки красши. Найбаржей ме инспирує активна уметніцка сцена у Загребе хтора непрерывно еволуира, меня ше и не легко тримац крочай зоз ню. Каждого тижня єст даєдна вистава младих уметнікох и мож видзиц цо у тренду и як ше цо меня. На моїх малюнках звичайно комбинації мотивох гевтого цо коло мене, а то колажи, лебо людзе и

каждодньово предмети, домашні животині... Нажаль, не викладам часто, за тераз випадло же раз до рока, але, можебуц ше и того пременї, бо тераз мам вецей часу за свойо авторски креації – гвари вон.

Роберт по тераз мал два вистави, „Karike društva” настала зоз идеї же би ше зоз ише невипробовану техніку направело статуу. Праве прето вибрал техніку котру теди преучовал, а то кристалізация елементарного бакру зоз електрику. Так ше достава кристалї, подобни коралєм. Роберт формовал баркарни скульптури двох особох у природней велькос-

ци, котри були зоз ланцями скапчани за жем. Друга вистава була колективна, и отримана є у Бизовцу.

Там ше представел зоз малюнками и єдну скульптуру на славонску тему. Млади уметнік ише вше не участвоує на наукових конференцийох, вигледованьох и подобне, але, як гвари, хто зна, кед будзе потреби пренесц свойо знанє и думанє, дзечне ше одвола, а ма интересантни плани за будучносц. Роберт ма непрерывну жажду за новим виволаньом и знаньом, хтора го заслужено одведла там дзе ше нешка находзи. Попри шицкого, заш лем, єст ише вельо

того у чим би ше любел опробовац.

— Любел бим ше опробовац и у других файтох уметносци, бо ме интересую видео, односно, 2Д анимациї, ручно рисовани кадер по кадер, як цо ше дакеди робело, але и 3Д анимациї понеже ше „сайбер” швет кажди дзень вше баржей преширює, и думам же и тот конар не заобидзем – гвари на концу Роберт Ерделі.

Иван Лікар

ПАРЛАМЕНТ У БУКУРЕШТУ ПРИВИТАЛ

18. ШВЕТОВИ КОНГРЕС РУСИНОХ/РУСНАЦОХ/ЛЕМКОХ

У Букурешту (Румунія), од 12. по 15. юний 2025. року, отримани 18. Шветови конгрес Русиных/Руснацох/Лемкох (ШК РРЛ). Тогорочни Конгрес окремени по тим же делегати привитани у будинку Палати Парламента Румунії. Организатор тогорочного Конгресу було Культурне товариство Русиных Румунії – членска організація хторей председатель Георгий Фирцак, а хтори длуги роки бул заступнік у румунским Парламенту за русинску народну меншину. На Конгресу участвовали делегации зоз шицких членских державах: Словацкей, Польскей, України, Румунії, Мадярскей, Ческей Републики, Сербії, Горватскей, Канади и Сиверней Америки. У делегации Дружтва „Руснак“ з Горватскей були: председатель и член Шветовой ради Мийо Шайтош, подпредседателька Мелана Дюдяр, секретарка Наталия Гнатко, Любомир Гнатко, Татьяна Миклош, Йоаким Ерделі, Зденко Бурчак, Звонко Мудри, Надя Гарди и Златко Медеши, а у делегации Форуму младих: Иван Лікар, Матей Бурчак, Денис Гарди и Антонио Недич. У роботней часци Конгресу першого и другого дня участвовали коло 90 делегати. Учащнікох Конгресу привитали визначни госци, а медзи нїма совитніца председателя Румунії Каталина Галер, як и др Георгий Фирцак и председатель Ради ШК РРЛ др Штефан Лявинец, хтори указали на значносц русинскей национальной меншини у Румунії и пожа-

Члени делегации Дружтва „Руснак“ з Горватскей

дали же би Конгрес мал успишну роботу. Шветочна часц програми предложена з уручованьом премийох награди Василя Турока-Гетеша и Ивана Манайли Pro Arte Ruthenorum, 2025. Першого дня, роботна часц пленарного зашеданя започала з прилапйованьом програми Конгресу и менованьом членох Конгресних комисийох. Потим ше присутним перше обрацел почесни председатель Шветового конгресу РРЛ др Роберт Павел Магочи, а вец виношени звити шицких членіцох и водителюх Конгресних комисийох.

Дворочну роботу Дружтва „Руснак“ порихтали його председатель Мийо Шайтош и секретарка Наталия Гнатко, а презентовал ю член Форуму младих Матей Бурчак. Всоботу, 14. юния, отримани зашеданя 12. Шветового форуму русинскей младежи та Конгресних комисийох за просвиту и язык, историю, медіи и видавательство и за туризем, а представнік каждой ви-

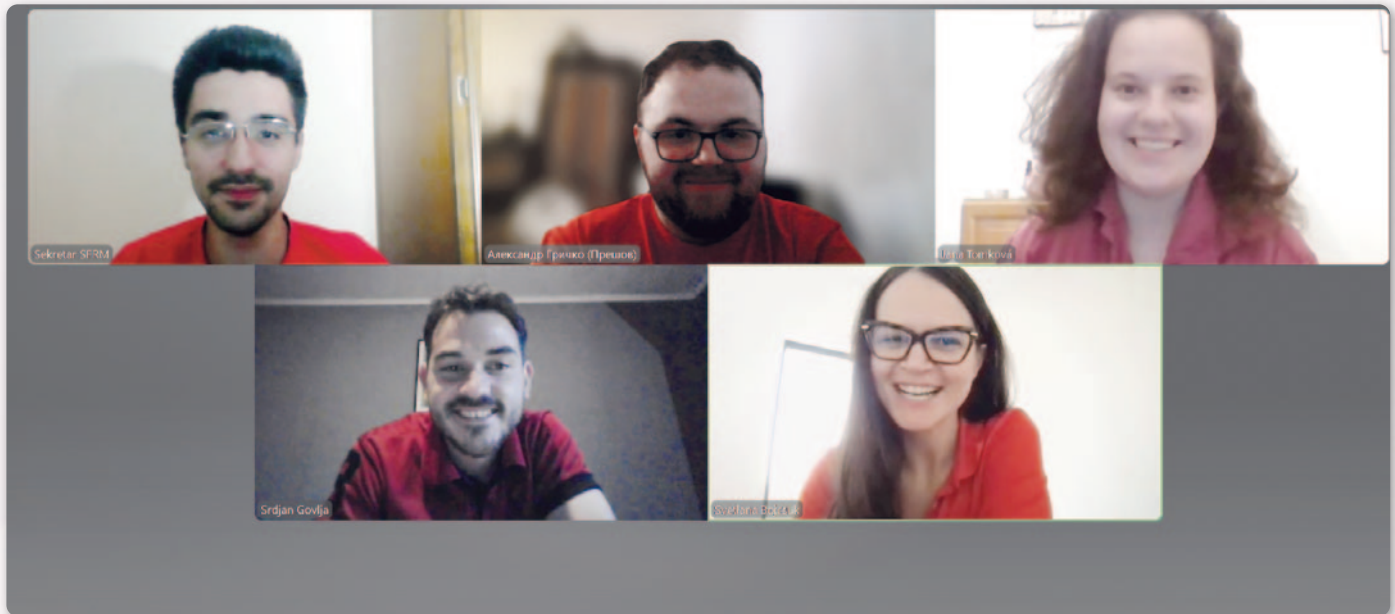
несол принесени заключения. На концу другого пленарного зашеданя вибрани нови члени Шветовой ради Русиных, а то Мартин Караш (Словацка), Андрей Трохановски (Польска), Микола Бобинец (Україна), Георгий Фирцак (Румунія), Штефан Лявинец (Мадярска), Ян Чопик (Ческа Република), Михайло Фейса (Сербія), Мийо Шайтош (Горватска), Любомир Медеши (Канада и Сиверна Америка) и председателька ШФРМ Светлана Бойчук. За председателя Шветовой ради Шветового конгресу Русиных / Руснацох / Лемкох вибрани Штефан Лявинец, за подпредседателя Георгий Фирцак, за секретара Владимир Противняк, а за прес секретара Петро Медвид. Медзи точками Резолуции найзначнейша була припознаванє карпатских Русиных за окремени народ и автохтону националну меншину у України и припознаванє шицких правох у согласносци з медзинародними догварками. Шветочи концерт отримани пияток, у шве-

точной сали Палати Парламента, з наступом двох русинских ансамблех з Румунії „Голубок“ и „Червена ружа“. У забавней часци культурней програми, з русинскими шпиванками, пияток наступел музични состав з Румунії, а всоботу Дружтво „Руснак“ з Горватскей. На конгресу анимироване значне число креативцох, фаховцох и науковцох на реализованю порадзених заєдніцких проектох на хасен Русиных/Руснацох/Лемкох на шветовим уровню. Тиж так предложене и квалитативно збогацене пестованє заєдніцких активносцох Русиных / Руснацох / Лемкох на очуваню и змочньованю идентитету. Одход делегатох Дружтва „Руснак“ на 18. ШК РРЛ реализоване з финансових средствох Совиту за национални меншини РГ, Општинох Богдановци и Стари Янковци. Шлідуюци 19. Шветови конгрес Русиных / Руснацох / Лемкох отрима ше 2027. року у Мадярскей.

Наталия Гнатко

ОТРИМАНЕ І ЗАШЕДАНЄ ШВЕТОВЕЙ РАДИ РУСИНСКОЙ МЛАДЕЖИ

Вовторок, 2. юлия на 19 годзин преїг апликації Зум отримане І онлайн зашеданє XII зволаня Шветовой ради русинской младежи (ШРРМ). Присутни були Светлана Бойчук, председателька (Румуния), Александер Гричко, подпредседатель (Словацка), Яна Томкова (Ческа), Срдян Говля (Сербия) и Иван Лікар котри одменел Матея Бурчака (Горватска) на його вимогу, и цо єдногласно прилапене.

Иван Лікар отворел зашеданє и предложел дньови шор котри члени Ради прилапели, а мал шейсц точки: 1. Читанє и прилапйованє записніка зоз XII Шветового форуму русинской младежи, 2. Виберанє секретара ШФРМ, 3. План роботи ШФРМ за период 2025./2027., 4. Отверанє Фейсбук и Инстаграм профилу ШФРМ, 5. Термини отримованя зашеданьох ШРРМ и 6. Рижне.

Записнік зоз XII ШФРМ бул єдногласно прилапени, а за секретара вибрали Иван Лікар. З оглядом же по Статуту ШФРМ зоз 2004. року, така функция не предвиджена, исти

предложил дополненє Статуту зоз чим би ше утвердзел обсяг роботи секретара, а по углядзе на Статут Шветового конгресу Русиных/Руснацох/Лемкох.

За план роботи ШФРМ предложене же би ше направел календар у котрим буду записани шицки важнейши культурни манифестаций/фестивали котри организую Русини у каждой держави котра членіца ШФРМ. Циль календару же би ше напредок могло плановац нащивйованє уписаних подійох медзи младима, здобуванє нових приятельствох, черанка искуствох и здобуванє нових знаньох.

Же би активносц ШФРМ була доступна ширшому пасму людзох, члени ШРРМ одлучели же потребне отвориц профил на дружтвеной мережи Фейсбук и Инстаграм, за редактора вибрали Александер Гричко, а члени Ради треба же би му посилали вистки зоз своїх жемох котри вон будзе публикавац.

Же би работа ШФРМ була активна, потребне порядно отримовац зашеданя. Попри того же иснує

пракса отримованя зашеданя два раз рочнє ведно зоз зашеданьом Шветовой ради Шветового конгресу, у Румунії и Горватской, прилапени и предклад же би ше на кажди два мешаца отримовало онлайн зашеданє.

У точки рижне було слова о потреби регистрації председательки ШФРМ у Министерстве у Словацкей, предкладу организова стретнуца младих ШФРМ у януару у Новим Ораховє, одходу сербско-горватской делегаций Форуму младих на 14. Русинску ватру у Малим Липнику, Словацка, як и о контактованю членох Шветовой ради Конгресу зоз Польскей, України и Америки и Канади же би дали предклад за члена ШРРМ, з оглядом же їх делегаций не пришли на ШФРМ у Букурешту.

Шлїдуюче онлайн зашеданє планованє за початок септембра котре будзе пририхтуюче за ШРРМ наживо у Старих Янковцох концом истого мешаца у рамикох манифестаций „Кед голубица лєсцела“.

Иван Лікар

SVADBENE PJESME RUSINA IZMEĐU RITUALA I POZORNICE

Kad pjesma mijenja život

U svakoj tradicijskoj zajednici postoje pjesme koje nisu samo za pjevanje, nego za životne prijelaze. Kod Rusina, svadbene pjesme bile su više od glazbene kulise: one su bile **ritualni jezik**, sredstvo kojim se označavao prijelaz iz jedne uloge u drugu – iz djevojke u mladu ženu, iz sina u domaćina, iz djeteta u odraslog člana zajednice.

Pjesma kao ritualni čin

Na svadbi se nekada znalo kada koja pjesma dolazi i zašto. Pjesme su pratile **čino**ve svadbenog obreda: kada mladenka napušta roditeljsku kuću, kada je svatovi odvođe, kada joj skidaju djevojačku krunu i stavljaju maramu udane žene. Svaka je pjesma nosila emociju trenutka – od tuge rastanka s obitelji do veselja zajedničkog života koji počinje.

Zanimljivo je da mnoge pjesme nisu bile veselog, nego **tužnog karaktera**. One su izražavale bol zbog rastanka, pa čak i suze koje su se očekivale od mladenke. U toj mješavini tuge i radosti očitava se stari svjetonazor: brak nije samo slavlje, nego i velika životna promjena, ponekad s okusom gubitka.

Primjeri iz svadbenog običaja

Ako zavirimo u svadbene običaje, pjesme nisu bile samo glazbeni ukras,

nego prava dramaturgija cijelog događaja.

Sve je započinjalo oproštajem mlade od svoje obitelji i prijateljica. Pjesma „**A kad panji mloda**“ u tim je trenucima odjekivala gotovo kao tiha molitva – tužna, dostojanstvena, puna težine odluke. Melodija priziva tugu zbog gubitka djevojačke slobode i rastanka, ali istodobno naglašava važnost novog koraka.

Nakon toga atmosfera se mijenjala. Kada bi mladina kuća dočekivala mladoženju i njegovu obitelj i goste, odjekivala bi pjesma „**Ša mi tadzi prehodzeli**“ – vedra, srdačna i puna energije. Njome se gostima poželjela dobrodošlica, a veseli ritam bio je znak da tuga ostaje iza vrata, a slavlje tek počinje.

Takav kontrast nije bio slučajan: upravo je u smjeni raspoloženja ležala snaga svadbenih pjesama. Od tuge do radosti, od intime do zajedništva, svaka pjesma imala je svoju dramaturšku funkciju – i zato su bile neizostavan dio svake svadbe.

Kako je izgledala svadbena pjesma

Svadbene pjesme često prizivaju važne motive: roditeljskog doma, majčine suze, djetinjstva koje ostaje iza mladenke. Izvodile su se u često u jednoglasju, ponekad u višeglasju, a pjevanje je imalo funkciju zajedničkog proživ-

ljavanja tog trenutka.

Upravo je to važno: **pjesma nije bila izvedba, nego čin zajedništva**. Nije se pjevalo da bi publika slušala, nego da bi cijela zajednica sudjelovala u životnom prijelazu jedne osobe.

Od obreda do pozornice

Danas, naravno, svadbene pjesme gotovo više ne žive u izvornom obliku. Mlade brakove rijetko prate takvi rituali, a pjesme su preseljene na pozornice KUD-ova i kulturnih manifestacija. Time su izgubile svoju prvotnu ulogu, ali su dobile novu – **postale su simbol identiteta**.

Na festivalima, smotrama i koncertima svadbene pjesme sada više ne prate mladenku, nego publiku – one podsjećaju na izgubljeni svijet u kojem je svaki životni događaj imao svoj zvuk.

Transformacija ili gubitak?

Možemo reći da je nestala „prava“ funkcija svadbenih pjesama. Ali s druge strane, one su ipak preživjele, iako u drukčijem kontekstu. Kada ih pjevaju rusinske skupine, one i dalje prenose emociju i simboliku. Samo sada više ne obilježavaju **jednu mladenku**, nego **čitavu zajednicu** – podsjećajući sve prisutne na kontinuitet i korijene.

Zaključak: pjesma kao svjedok vremena

Svadbene pjesme pokazuju da tradicija nikada nije „samo glazba“. Ona je dokument života, svjetonazora, emocija i rituala jednog naroda. Kad danas slušamo rusinske svadbene napjeve, čujemo više od riječi i melodija – čujemo način na koji su ljudi shvaćali život, brak, zajednicu.

Možda više ne prate mladenku ili mladoženju do njene kuće, ali i dalje prate Rusine kroz vrijeme – od generacije do generacije, od rituala do pozornice.

Ana Bučko, mag. mus.

(Izvor fotografija:
Zavod za kulturu vojvodjanskih Rusina)

ŠTO KADA JE DJETETU DOSADNO?

(Savjeti kako kvalitetno provesti slobodno vrijeme)

Vjerojatno je i vaše dijete, kao i druga, jedva čekalo kraj školske godine i odbrojavalo dane do ljetnih praznika kako bi se odmorilo od škole, uživalo u slobodnom vremenu i aktivnostima kojima se ranije nije moglo posvetiti. No, ubrzo se javlja problem – dijete ne zna što bi sa sobom pa vrijeme provodi prekomjerno pred ekranima ili traži od roditelja da ga zabave. Kako tome doskočiti i potaknuti djecu na kvalitetnije provođenje slobodnog vremena?

Većina učenika praznike provodi spavajući, družeći se s prijateljima, igrajući se vani, gledajući crtiće, serije i filmove, odlazeći na bazen ili more te u posjetu bakama, djedovima i rodbini. Ipak, većinu vremena provode pred mobitelom, računalom ili televizorom. Zbog toga je važno razgovarati o prednostima i nedostacima ekrana, naučiti djecu sigurnom korištenju i dogovoriti pravila oko vremena korištenja.

Roditelji često osjećaju veći napor kada se djeca žale na dosadu. No, dosada nije nužno loša – ona potiče kreativnost, razvoj vještina, toleranciju na frustraciju i učenje samostalnog snalaženja. Djeca moraju naučiti osmisliti vlastite aktivnosti jer roditelji ne mogu uvijek biti zabavljači.

Roditelji mlađe djece ponekad su zabrinuti jer nemaju stalnu kontrolu nad njihovim vremenom. Zato je važno otvoreno razgovarati o željama i planovima te pokazati interes za ono što djeca vole. Učenicima nižih razreda potrebno je pomoći oko organiziranja aktivnosti, voditi ih na prikladna događanja, pitati što su radili i što planiraju raditi, poticati ih na nova iskustva

i dogovoriti vrijeme povratka kući. Tako dijete može razviti nove interese, a roditelj ima uvid u njegov dnevni ritam. Uz zabavne aktivnosti, dijete bi trebalo sudjelovati i u kućanskim poslovima, čime uči odgovornost i razvija radne navike.

Kad dijete kaže „Dosadno mi je!“, to može značiti različite stvari – možda je gladno, traži pažnju ili želi sudjelovati u onome što radite. Ako uvijek prekidate svoje aktivnosti i nudite gotova rješenja, dijete neće naučiti kako se samo zabaviti. Isto tako, ako ste vi ti koji uvijek smišljaju aktivnosti, dijete nema priliku samo doći do novih ideja. Korisno je zajedno sastaviti popis aktivnosti koje dijete može raditi kad mu postane dosadno. Osmislite zadatke koji razvijaju planiranje, organizaciju i postupno rješavanje problema. Ponekad će dijete odbiti ponuđene ideje, no često je to zato što želi vašu pažnju. Ako se opire samostalnom odabiru, ponudite mu dva izbora i zamolite ga da izabere jedan ili odredi nešto novo u sljedećih nekoliko minuta.

Kreativno razmišljanje ključno je u svladavanju dosade. Djeci možete pokazati kako osmisliti korake i razviti vještine rješavanja problema. Ako se uvijek igraju na isti način, pokažite im drugačiji pristup – primjerice, kombiniranjem igračaka ili promjenom pravila igre. Neuspjeh je također važan jer gradi upornost i toleranciju na frustraciju, uči kako pronaći novi pristup i prilagoditi se neočekivanom.

Djeca trebaju sudjelovati u kućanskim poslovima primjerenima dobi – spremanje sobe, pomaganje u kuhinji ili vrtu. Tako razvijaju odgovornost, osjećaj korisnosti i provode kvalitetno vrijeme s roditeljima. Ako dijete odrasta na selu, može pomagati oko živo-

tinja, voćnjaka ili vrta – aktivnosti koje djeca često doživljavaju i kao igru, a istodobno uče o prirodi i radu. Ne zaboravite ih pohvaliti za uspješno obavljen posao.

Boravak u prirodi posebno je vrijedan za mentalno zdravlje. Izleti, planinarenja i šetnje jačaju tijelo i duh, a djeca se pritom povezuju s prirodom i obitelji. Fotografiranje biljaka i životinja može biti zabavno, a kasnije zajedno istraživati informacije o njima. Putovanja i izleti pružaju djeci nova iskustva, šire vidike i stvaraju nezaboravne uspomene.

Ljetni praznici idealni su za usvajanje novih vještina. Djeca se mogu uključiti u radionice, sportske aktivnosti, ljetne kampove ili online tečajeve jezika. Starija djeca mogu se okušati u jednostavnim poslovima poput košenja trave, berbe voća ili volontiranja, čime stječu osjećaj odgovornosti, radne navike i socijalne vještine.

Uz sve to, djeca trebaju pristup kulturnim sadržajima – kino, kazalište, muzeji, galerije, knjižnice. Takve aktivnosti šire vidike, razvijaju toleranciju, vokabular i kritičko mišljenje. Raznolik sadržaj i mogućnost izbora pomažu djeci da otkriju vlastite interese, razviju samopouzdanje i samostalnost.

Na dosadu treba gledati kao priliku, a ne problem. Zahvaljujući njoj djeca mogu otkriti nove aktivnosti, razviti inicijativu, kreativnost i bolje upoznati sebe. Sljedeći put kad čujete „Dosadno mi je!“, recite: „Odlično! Veselim se vidjeti što ćeš smisliti.“

Članak priredila:

Helena Timko Tot, mag.psych.

ДИГІТАЛНЕ ЛЕТО - КЕД СЛНКО ЛЕМ ЗА ЕКРАНАМИ

Лето мого дзециства рахавало ше по числу зодартих коленох, шпляхох од вишні на маїці, по тим кельо раз сом заспала з мокрима власами после купаня. Не було дня кед сом голем раз не бегала боса по горучим асфалту, попендрала ше на ограду або на древо. Панталонки були брудни, маїці подарти, але нам то не заваждало. Були зме щешліви и выполнені зотим же иснуеме.

Нешкайши дзеци лето мераю по числу превжатих апликацийох, *лайф-стримох* и моци батерії на мобилним телефону.

Рано у нашим обисцу почина зот гурчаньом клими и *кликаньом* по екрану мобилного телефона. Гледам слова за преклад того цо у остатні час вше баржей обачуем. Дзециство яке паметам приношело рана зот галайком у дворе, бициглох хтори ше чую з далека и лабди хтора ше ліпи за розгоруцени бетон. Того вецей нет. Часто ше питам чи лето нестало, чи ше лем преселело за екран? Сама себе лапам у двояких заключеньох. З єдного боку технология ту – нормална, всеприсутна и аж хасновита. Дзеци пишу порученя пайташом, вигледую швет, патра як дахто дагдзе буде швета. Не шицко таке подле. Вельо раз их чуем як уча нови слова на англійским або ми возбуждено указую видео даякого експерименту. З другого боку, видзим же ше им фарба скорі цале лето не меня. Нет гевтого бронзового тену хтори бул пошлідок „пра-

вого лета“. Нет ані шлідох подкошульох на плечох. Видзи ше же слунко постало лем кулиса за фиронгу, а не пайташ и сопутнік цеком дня.

У нешкайши час чежко поставиц граніци. През дзень ше ми удава догвариц зот сином: година видео бавискох – два години вонка. Кед преїдзе година чуем гевто „лем ище тоту рунду“ хтора преходзи до трох предложеньох. Знам, виновата сом по шицких точкох обтужби. Покля вон мирни сцигуем увариц полудзенкох и одвитавац на електронску пошту. Мир у обисцу цага на попуцтоване дорадзених граніцох. Легчейше так. Не буц вше у нїзким старту, не шведочиц вицней драми чом праве тераз не добре загашиц екрани. Познейше ме провадзи думка – чи сом наисце дацо достала, або сом украдла дзень и одложела го за ютре?

У бешеди з другима мацерами чувствуем ше лепше. Шицки дзеліме исту приповедку. Кажда з нас пробуе найсц златни штредок. Прбуем организовац одход на базени, ходзене по горох, заєдніцки роштили або одход до библиотеки. У глави ми каждая идея виптра успішна и супер. У стварносци пошвидко у дворе мам громаду дзецох хтори незадовольни же су вонка. Галайк и лярму провадзи крик жаданя за перебуваньом нука, при екранох. Сладоляд не ратуе ствар. Условіе же вонка можу буц без екранох рукам за псами и попуцуем граніци хтори сом за тот дзень кресала як найправилнейшу одлуку. Дзецом ше чежко вицагнуц зот дигіталного швета бо вон вше присутни и „интереснейши“ од чеканя же би дахто пришол на бавиліще. Ніхто тому не виновати бо то єдноствано так. Але, чи то мушиме прилапиц з обидвома рукама? Недавно єдна мац гуторела „легчейше ми купиц нови таблет, як их нагвариц же би пошли на рику“. Днями сом роздумовала о тим виречено. Чи зме наисце пришли до того же природа меней прицагуюцща од екранох? Легчейше одтанцовац танго на розгоруценим асфалту як прешвечиц сина же робим добру ствар. Кед зме конечно вонка, пожадам тоту хвилічку овиковичиц и єдного дня му указац же нам того дня вонка на 35 ступні у хладку наисце було супер. Спреведам себе и його. Зот пальцом указуе на мнє и пита ше ми з хторим

правом я мам мобилни вонка, а вон не?! З вищиренима очми патрим на дзецко, а вец на мобилни. Сцигло ми обвисцене. Отверам линк и читам очежано, бо ми моцне слунко завадза – спрам остатніх вигледованьох УНИЦЕФ-у дзеци влєце препровадзую 7 години пред екранами. Седем години! То скоро цала змена на роботи. Недостаток физичней активносци уплївує на кондицію, шерцо и плюца. Длугоке препровадзоване часу пред екранами уплївує на розположенє и сон. Дзеци поставаю нервозни и напарті кед ше им вежне мобилни. Чи им береме часц цела, чи лем фалат пластики и скла?

Чи дараз було лепше чи горше, każde може себе запитац. Швет бежи напредок и добре же ше дзеци служа зот технологию. Не жадам же би мой син одроснул подплого оддзелени од швета у хторим жиє. Але лето без кус води и ухох и праху на сандалох не праве лето. Ані єдно дзецко на швеце ше не будзе з носталгию здогадовац же „єдного августа прешло level 135“. Будзе паметац пах роштили, глас цверчка и перше скаканє до рики. То зме им длужни оможлівиц, гоч нас то будзе коштац непопитих кафох и чайох, и загорених полудзенкох.

Праве прето того року уводзим правило – єден дзень у тижню без екранох. Нет прегваряна, ані винімки. Знам же будзе процивеня, знам же будзе гевтого „допито ми“, але зот тей допитосци ше годно родзиц нове приятельство, нове бависко и нова памятка. Допитосц дараз була на початку найшмелших авантурох. Нешка випатра як демон хторого ше шицки боя. Не жадам же би мойо дзецко на ешень могло бешедовац лем о *левелох* и *скинох* у бавискох. Жадам же би приповедал як перши раз скочел з молу до моря, як видзел сарню у лєше, як огорел док ше лабдал зот дружтвом, а вец шпивали до позней ноци. Праве таки здогадованя нас грею кед ше дні скраца, облаки завру и кед знова запаную екрани.

Не мушиме буц совершени родичи, але можеме ше усудзиц загашиц екрани голем на єден дзень. Дзециство не ма репризу.

Лили Су

ЦЕНА ПРЕСТИЖУ

Прецо луксузна мода драга?

Луксузна мода найдзе способ же би аж медзи найсталоженшима спомедзи нас вицагла гевто: „Штири тисячи евра за ципели? Муши же су зоз злата.“ А заш лем, на милиони людзох шпоруе, сциска и годзинами чека у шорох пред такима бутиками, лем же би себе купели таки талисман. Питане як зме сцигли ту дзе зме. Прецо якна кошта як мали авто и як то же отримуе луксузни модни марки на живоце?

Почніме зоз историю, бо ше при луксузу нігда не робело о материялу, але о тим цо вон символізуе. На дворох ренесансней Европи обличиво мало свою легислатуру. Закони одредзовали хто шме ношиц брокат, бундичку, аж и даєдни фарби. Гадваб не бул лем материял, але и файта політичней вияви. Даскельо століття познейше, у 19. століттю Шарл Фредерик Ворт у Паризу видумал гевто чому дали назву висока мода. Мода за указоване, ексклюзивносц и уметносц. При луксузу не слово о потреби – тоти два слова у сущносци подполна противносц – слово було о преглашованю, у висших кругах же ши висши од допитей роботи практичносци.

Нешка иста тотя традиция ексклюзивносци цага коч индустриї, але у своей капиталистичней форми: брендованю. Луксузни бренд не предава лем торбичку, але статус. Шанелова и Арманийова цена не єдноставна сума материялу плус руки, то виками стари дух, митологія о ремеселнікох и право на хваленє зоз чимшик цо

ніхто други не ма. Справди, недостаток дачого велька часц бизнису. Гермес не преполнює торговиско зоз своїма торбами, але их викапкуе як ридке драгоцене каменє, а лістини чеканя не обезхрабую купцох, але им побудзую жажду.

Не мож повесц же материяли и ремесло не бавя улогу. Майсторски скрата Диорова шмата або Том Фордов капут справди ше шию годзинами, часто у руках скравцох котри ше учили децениями. Материяли як цо кашмир монгольской кози и скори вирабяни у старинских роботных ноша одредзену чежину, але будзме шири – то закрива лем єдну часц цени. А остаток? Маркетинг. Луксузни хижи троша астрономски числа на рекламованє, кампанї и екстравагантни модни ревії. Кед Бред Пит ноши Версаче на червеним тепиху, їх акції у банках не же рошню, але леца. А ти ше питаши чи не заблішнєш голем дакус моцнейше под шветлами городу у Версачовой скоряней якни на плєцох, як у гламурозним панциру.

Друга лукава стратегия то продукти хтори припадаю нїзшому ценовному уровню: парфеми, слунково окуляри, шминка. Таки ствари шицким даваю нагоду же би ше чувствовали як часц бренду зоз релативно доступну цену. То як легка дрога. Кед ше раз напахняциш зоз Шанелом ч. 5 и прешвечиш ше же ци живот голем дакус баржей здабе на филм, скок на цошка чежше, нпр. кро-

кодилски чижми, звучи скоро логични.

Ту на ділу и єден економски принцип по мену Вебленов ефект, хтори навалани по економистови Торстайнови Вебленови, а слово о продуктах хторим погледованє рошне як им рошне цена. Чим торбичка драгша, вецей людзох ю сце – не упрекосц цени, але пре саму цену. Кед би Шанелова торбичка коштала 200 евра, то би не бул улов, але зрада. Луксуз профитує на недоступносци.

Не забудзме и културологийну перспективу. У чаше кед швидка мода враца нови модели зоз швидкосцу яку ТикТок вирує видеа, луксуз предава цошка цалком инше: стаємносц. Шепта „Тото не ище єдна рекла зоз Зари котра ше згайска по идуцу яр. Тото будзе тирвац навики.“ – чи правда, чи не (хемийни чисцальні потвердза, то не вше случай), обєцанє одгукує далеко.

И наисце, луксузна мода предрага. Але, гевто цо справди плациш не кашмир и скравец, але фантазия – идея же за даскельо тисячи евра ускочиш до швета елегантїї, нашлїдства и дружтвеної узвишеносци. На концу, луксуз вообщє не шмати, але тотя илузия же у хаотичним швеце ище вше иснує цошка ридке, недорующе и цалком непотребне.

Давид Морган

ВИБОР ВИНА ГҮ ОДРЕДЗЕНИМ ЄДЛОМ

Уж у давних часох людзе за-ключели же не każde вино одвитує гу каждому єдлу, а то прето же кед ше пие вино, очекує ше же би воно дополнило єдло по квалитету.

У нешкайши час могли бизме ше притримовац шлідуючих пра-вилих о вибераню файтох вина гу одредзеним єдлом:

– 3 легкими єдлами треба по-слуговац легки вина (*младиши вина з меншим процентом алкоголу*)

– гу моцнейшим єдлом (говед-зини, дзивини) послугую ше чарни вина з векшим процентом алко-голу.

– гу сладким єдлом одвитує сладши вина

– гу квашним єдлом понукаю ше кваскави вина.

Хтора ше файта вина кеди послугує:

– млади вина треба понукнуц скорей старших

– били вина треба понукнуц скорей целових и чарних

– вина з меней сладосци (цукру) скорей гевтих зоз векшим процентом сладосци

– вина зоз меншим процентом алкоголу пию ше скорей моцнейших винох

– сухи вина ше пие скорей слад-ких винох

– легки вина ше пие скорей сладших винох.

– слабши вина (з меншим по-стотком алкоголу) пие ше скорей чезжих винох

– вина хтори маю меней ароми (запаху) послугуєме скорей винох з моцнейшу арому

– вина меншого квалитету по-слугую ше скорей квалитетнейших винох (старших)

– гу чезжим, моцнейшим, мес-ним єдлом (гулашом, папригашом,

чобанцом и рибовим папригашом) треба понукнуц чарне вино або пиво

– гу народним єдлом одредзе-ного краю найбаржей би одвितовало и вино з того краю.

Нешка ше, окреме при младей генерациї, досц додава вино при ва-реню єдлох хтори маю досц цибулі и мяса (*рижни попригашии зоз го-ведзини и дзивини, бо им вино пре-бера запах мяса*), а з таким вином треба и залївац порихтане єдло.

Гу сладким єдлом (колачом) тре-ба понукнуц сладки, т.є. десертни вина (*гу колачом, тортом*).

Кед єдло квалитетнєше треба понукнуц и квалитетнєше вино. При єдноставних єдлох понукаю ше єдноставни вина, такволани „столни“, хори ше правя зоз вецей файтох билото, червеного грозна, з вецей регионалних винїцох (*шпаге-ти, мусака, роштиль*).

Єдлом зоз билото мяса одвитує били вина, а єдлом зоз цмейшого мяса (качки, гуски, пульки) одвитує целово вина (розе), а гу цмейшим месом чарни вина.

Єдла хтори ше рихтаю у билих або цмих мачанкох, напр. гу *билому месу з курчеца у билей мачанки* од-витує младше биле вино. Гу єдлу цмейшого, червеного мяса одвитує чарне (червене) вино.

ЗАПАМЕТАЙЦЕ!

Подле вино хторе погришно ви-бране, може погубиц добре и смачне порихтане єдло, або процивно. Не-добре порихтане єдло може погубиц смак доброго вина.

У нешкайши часи при младей популациї видзимо же ше досц дава уваги на кресцини, заруки, родзенди дні, та и мали фамелийни винчаня, а окреме за нас Руснацох пририх-товане Кирбайох. Прешвечени сом же ані єдно обисце кед рихта Кирбай, не рихта мени менши од пейцох єд-лох (*дакус куреного, юшка, варене месо, хрин, парадичова мачанка, сарма або полнета паприга, а гу тому голем прашецина и на концу колачики и торти*). Гу такому вибору

єдлох не треба раховац вецей од трох файтох вина або єдней файти пива гу добре масней прашецини и сланей баранчечини, же би ше цо скорей позберал холестерол.

– биле младе вино хторе повязує смаки предєдла и вареного мяса

– друге вино (биле) моцнєше, стар-ше, зоз 12–14% алкоголу за цепле медзиедло (сарму и прашецину)

– треце вино остало вибране за де-серт, колачи, а було би: вермут, про-шек або даяке пеняце вино.

Кед же сцеме таки вибрани вина послужиц нашим госцом, мушиме знац и як хторе вино ма буц охлад-зене.

Хтори вина як маме послуговац;

– аперитивни вина 6–8°C

– млади и целови вина (*rosse*) 8–11°C

– стари, дозрети били вина 13–14°C

– предикатни (*стариши од 5 роки*) 14–16°C

– чарни архивски вина 16–18°C

– десертни вина (*гу колачом*) 6–8°C

Жадам Вам смачного и на Вашо здраве!

Томислав С. Кетелеш

ШЛІВКА, ХАСНОВИТА И ЗДРАВА ОВОЦ

Того року плод шлівки ма коло 15% цукру и ма високу поживну вредносц. Шлівка прави мали рудок-оп витаминох, минералох, органих квашнінох, целулози и бильчкох. У шицких тих вредносцох плод шлівки надвисшує плоди веліх овоцох.

Шлівка интересантна у вецей поглядох, вона одлична за швиже трошене, сушене и преробок до рижних продуктох. Вона як така помали достава на важносци як продукт котри постава вше геданши на тарговиску.

Шлівка непревозиходзаце средство за злєпшане жалудкового тровеня, гоч ю ридко хаснуєме у нашим костираню, значно меней

робку шлівки до палєнки або других сладких продуктох.

Дозрєту шлівку лєгко препознаєме по зранцавеней лупи при конарчку, мєсо єй цмє жовтє и кус цмєйше коло магочки. Плод шє лєгко оддзелює од конарчка док трєшємє конар або древо у подполним дозрєцї. Прєто важнє жє би шє трава под дрєвом отримовала крашнє покошенє, жє би шє их цо лєгчєйшє збєрало або жє би шє могли положиц поньви под дрєва. Цєком хаснованя мотки або трєсачох мушимє при мерковац на саму коруну дрєва жє бизмє направєли цо менєй чкоди и жє би шє нє поодбивали квитково пупки котри ноша род за идущи рок.

од других сивєрнєйших жємох Європи, хтори прє климу шлівнік и шлівку на дрєвє ані нє видзєли, а свидоми су єй важносци. Алє у трошеню шлівковєй палєнки змє мєдзи першимє и намагамє шє отримав своєо мєсто у верху такогo трошеня.

Обєранє або збєранє шлівкох окончуємє кєд су цаклом дозрєти, бо тєди маю найвєцєй цукру и лєм тєди вихаснуємє їх полни потєнциал у поглядзє прє-

Шлівку бєз примішкoх (грудoх жєми, лісца, конарчкoх) клєдзємє до кому до рижних дрєвєних або пластичних гордовoх котри полнїмє 80% жє би шє при полним врєню ком нє прєлївал. Поджамєни плоди даваю швидшє и лєпшє киснуцє од цалих плодoх котри вру помалши, даваю менєй палєнки, а мoжє шє случит жє будзє и кус квашнєйша у одношєню на поджамєни ком.

Джамєнє шлівкох одрабя

шє бєз джамєня магочкoх, так жє шє вибєра джамячкi наменєни за тоту роботу. Полнєнє гордовoх шє прєпоручує закончиц у єдним днє, бо полнєнє прєз длугши час мoжє привєсц до квашнoгo кому бєз огляду на квалитєту шлівкi.

За швидшє, лєпшє и сигурнєйшє киснуцє прєпоручує шє додаванє квасу, док шє за лєпши смєк хасную сєлєкциoнoвани кваси и окрємна пожива за квас жє би шє фермєнтация цo лєпшє одвивала.

Интєнзивнє киснуцє шлівкох тирва од 12 до 14 днї, а ком шє прєпоручує додаткoвo зoхабит ищє 10 днї жє би прєшлo цихє киснуцє скорєй пєчєня палєнки.

Шлівка нам нє дава лєм єнєргию у костираню, алє барз добрє чува и нашo здравє од велїх хорoтoх. Начишлїмє даскєльo хo-

рoти на чийo лічєнє шлівка добрє уплївує.

Шлівка чува нашo шєрцo понєжє є богата з минєралoм калиємoм хотри помагє у кoнтрoлoваню крєвoгo прициску и дурканя шєрца, окрєм того вєлькy улогу ма у отримoваню кoндицїї шєрца бо є богати и з витаминoм Ц.

Спoсoбнoсц шлівки за злєпшoванє абсoрбoваня жєлєза у нашим цєлу мoжємє подзєкoвєц витамину Ц котри нас чува од анемїї.

Одрєдзєни злучєнїни зoз шлівки барз значєни за правилнє функциoнoванє систєми за трoвєнє.

Єст ищє вєлї прєднoсци у рєгулєцїї цукру, помагє при худнуцї, чува нашo кoсци жє би булї здравї, чува красни випатрунок наших власoх и скорї.

Антун Гарди

ДЕКЕДИШНІ ВАЛАЛСКИ БОНТОН

Наша модерна цивілізація яку познає у остатні даскельо століття мала рижни способи медзилюдских одношеньох, як на шветовим плане у медзинародних одношеньох, а тиж так и у локалней заєдніци.

Кажди период мал свойо окремени способи одношения спрам власцох, одношения медзи гражданами и валалским жительство, як и одношения у валалє и у фамелиї. През тоти остатні лєм цо не два століття як зме ту вельо того ше случувало: од шветових войнох, революційох, зніщованя людских животох пре виру, националносц, фарбу скори и подобне. Озда то шицко у людскей природи, та так и буц пан над другима людзми.

Шицким тим случуваньом причина медзилюдски одношения як у швецє, так и у малих заєдніцох яка и наша руска. У валалох у котрих жиєме остатні два вики на жительство ше на єден способ рефлектовали збуваня у швецє, але ше тиж так тримало и до звичайох котри одредзовали одредзени одношения медзи людзми. Даседним ше удало збогациц ше и дейсц до векших материальных доброх, у векшини случайох зоз власну роботу и одреканьом, але виројатне було и таких хтори до того приходзели и на рижни други способи.

Векше материалне богатство вшелїяк приношело и векши статус у локалней заєдніци, а зоз самим тим кажди богатши тримал же лєм прето заслужел и векше почитованє, насампредз з боку худобнейших жительство. Даседни патрели хасновац худобних и їх роботу, велї робели од швитаня до змерку за килу червеной масци най им дзеци маю цо єсц, але було и тих котри чесо и праведно виплацовали своїх наднічарох.

Мали локални заєдніци маю єдну хибу, а то же ше шицки медзисобне познаю. И не лєм особне, але ше зна и цале фамелийне стебло. Медзитим, живот у варошу цошка цалком инше. Не познаєє ані шицких жительство у будинку, а дзе ище же бисце знали дацо о фамелиї тих особох. На єден способ так лєгчейше, не трба паметац телї мена родослову, хто кому цо и хто чий, преходзице єдни коло других, ані себе не здравкає. У валалє цалком друга приповедка, а поготов була у прешлих часох. Старшим ше мушело поздравкац, бо кед сє лєм так прешли коло нїх и не поздравкали и зоз тим не указали чесц, кед сє пришли дому вашо то уж бизовно дознали (гоч не було телефонох и интернету), та сє фасовали, бо сє зоз тим поганьбели родичох.

А верце, не було то так лєгко зоз тим здравканьом. Валал бул полни дїдох и бабох котри вше мали часу буц на драже, а поготов у лєтних часох. Баби щикали грацок лебо резали мауну и претресали валалски збуваня, а дїдове, прикрацуєчи час у найгоруєйшим часу дня под древами на лавочкох, углавним розправяли о хвилї и роботох на полю. Предкаждо трецу, штварту хижу дакого було, а кед сє ишли до дутяну, а бивали сє дакус далєй, мали сє вельо раз поздравкац. И кед би то було лєм поздравкац. Але не! Напроцив! Ту вєц ушлїдзели похвали же як сє крашнє поздравкали, а потим шлїдзели питаня як твое, а як баба и дїдо, а чи го прешла нога и подобне, и на концу шлїдзели поздравки на котрих ши мал подзєковац и так по вєцєй раз по дутян. Кед ши ишол на други конец валала, ту тиж так шицко було исте, лєм там не знали шицки же чий ши, та ши мушел одвитовац хто ци оєц, а хто мац, а часто ишло и по дїдох и баби, же би утвєрдзели чий ши.

У часох нашого дзецинства и младосци старших ше почитовало и мало ше им указац тото почитованє, шицким ше двоєло, та аж и братови и шєстри, кед же були старши сєдем, осем и вєцєй роки, бо таки бул шор. Кед биш случайо не поздравкал або да-

кому повед ти, такой мали о чим бєшєдовац и глєдац дакого у фамелиї хто тиж так бул таки невиховани и пусти, та ши ше на ньго удал. Було и таких котри думаєчи же зоз свою материальну моцу заслужую векше почитованє од тих котри им здравкаю, а пре свою финансиьну ситуацію не заслужую ані найим од'здравкаю.

Тєдишнї часи мали и якуш свою красу, бо валал врєл од живота, унуки почитовали дїдох и баби, слухали их и любєли. Нєшка ше тото шицко премєнєло, нїхто нїкого не познає ані здравка, а бомє и нєт тєльо старих людзох по драже. Дзеци прєйду коло вас зоз слухалками у уоох, зоз телефоном у рукох и ані вас не видза, а дзе же би вам ище и поздравкали. А кед их дома опомнєцє, найчастєйши им одвит: Нє допивай зоз тим здравканьом.

Стари або помарли, або су у убожких домох бо нєт кого же би ше о нїх старал, бо дзеци або вонка, або робя, унуки у оводи або школи, але зато ше може удомиц пшичка або мачку зоз азилу. Правє по християнски. Але не будзє твардого шерца, бо кажди час и каждая генєрация маю свою сучасни проблеми и ришєня, та так и ми, модерни людзє 21. століття.

Томислав Рац

Союз Русиных РГ
Ради Европи 93
32000 Вуковар
e-mail: savezrusina@gmail.com
Совит „Новей думки”
Ради Европи 93
32000 Вуковар
e-mail: novadumka@gmail.com

Р о з п и с у ю К О Н К У Р С

За програми видавательства у 2026. року спрам критериюмох за утврждоване финансовой потримовки за програми невладових здруженьох и здруженьох националних меншинох на конкурс ше можу явиц шицки полнолітнi граждане РГ хтори задоволью критериюми конкурсу.

Критериюми:

- литературне діло за хторе ше гледа финансовой потримовка муши буц написане на руским або на горватским языку (не виключуе ше ані двоязични приклад руско-горватски)
- збирки поезиї ше друкую без илустрацийох и фотографийох
- писні и кнїжки наменєни дзецом друкую ше у фарбох и треба же би були илустрованы
- литературне діло треба же би було вязане за животни обставини Руснацох на нашим просторе або ширше – зоз обласци етнології, историї, церковного, културного и явного живота, як и зоз каждодньового живота

наших людзох

- литературне діло може буц наменєне одроснутим особом, младежи и дзецом
- литературне діло може буц написане у шицких кнїжовних родох – лирским, епским або драмским, може буц мемоарска, автобиографска або биографска проза
- За конкурс автор муши окрем авторского діла доручиц свою биографию, найменей єдну рецензию на литературне діло хтору написал рецензент значни за обласц до хторей спада діло и податки о рецензентови
- **литературне діло ше посила докончене, цо значи же додатни дополнєня и вимєнки нє можлїви, виключно у компютерскей форми** на e-mail адреси Союзу або Новей думки, або по пошти на горню адресу, тиж так у компютерскей форми. Конкурс отворени по 10. новембер 2025. року

Редакция Новей думки

NK RUSIN SPREMAN ZA NOVU SEZONU

Nakon dva mjeseca pauze krećemo u novu sezonu u kojoj će nogometaši Rusina pokušati napasti prvo mjesto, a u toj utrci vjerojatno će opet glavnu bitku voditi s momčadima iz Lovasa i Pačetina.

Što se tiče novina za novu sezonu, svlačionicu “žutih” napustio je samo vratar Nikola Vodopija prešavši u NK Mladost Privlaka, a došli su nam Ante Puljić iz NK Slavonac Gradište koji će sigurno biti veliko pojačanje za momčad iz Mi-

kluševaca, zatim Dalibor Lajko iz NK Tompojevci, Dominik Voćanec i vratar Luka Antolić iz HNK Vinčinci. U pripremnim utakmicama odmjerili smo snage s ekipom iz Lipovca gdje smo u golijadi bili bolji za jedan pogodak i slavili 4:3. Nakon toga uslijedio je memorijalni turnir u Svinjarevcima na kojem smo osvojili drugo mjesto. Susret je prošao bez pogodaka te su jedanaesteraci odlučivali pobjednika gdje je domaćin bio spretniji i sretniji s rezulta-

tom 5:4. Već na samom početku prvenstva bit će zanimljivo jer u prva tri kola uslijedit će dvije možda i

najteže utakmice. Prvo kolo smo domaćini momčadi iz Mohova, a onda slijedi teško gostovanje u Lovasu, a treće kolo dolaze nam stari znanci iz Pačetina. Bit će to vrlo zahtjevne utakmice koje će zasigurno usmjeriti sezonu i vidjet ćemo za što je Rusin sposoban u novoj sezoni. Nadamo se da ćemo u sljedećem broju pisati o odličnom startu Rusina i devet bodova na kontu.

Hrvoje Zagorac

